
Zakon o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena i zaštiti ozonskog omotača
- nacrt -

mart 2023. godine

ZAKON O ZAŠTITI OD NEGATIVNIH UTICAJA KLIMATSKIH PROMJENA I ZAŠTITI OZONSKOG OMOTAČA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1

Ovim zakonom uređuju se nadležnost, obaveze i odgovornost za ublažavanje klimatskih promjena, prilagođavanje klimatskim promjenama, strateški dokumenti u oblasti klimatskih promjena, praćenje i izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte, zaštitu ozonskog omotača, finansiranje zaštite od negativnih uticaja klimatskih promjena i zaštite ozonskog omotača, upravni i inspekcijski nadzor i druga pitanja koja se odnose na zaštitu od negativnih uticaja klimatskih promjena.

Ovim zakonom se uspostavljaju mehanizmi koji treba da doprinesu postizanju klimatske neutralnosti do 2050. godine kojom se želi ostvariti dugoročni temperaturni cilj utvrđen u članu 2 stav 1 tačka (a) Pariskog sporazuma i pruža okvir za napredak u ostvarenju globalnog cilja prilagođavanja utvrđenog u članu 7 Pariskog sporazuma.

Načela zaštite od klimatskih promjena

Član 2

Zaštita od negativnih uticaja klimatskih promjena sprovodi se smanjivanjem emisija gasova sa efektom staklene bašte do naučno utvrđenog neophodnog nivoa i preduzimanjem odgovarajućih mjera adaptacije, na isplativ i ekonomski efikasan način, u skladu sa ovim zakonom.

Zaštita ozonskog omotača sprovodi se preduzimanjem preventivnih mjera u cilju kontrolisanja emisija supstanci koje ga oštećuju a sa konačnim ciljem njihovog eliminisanja u skladu sa naučnim saznanjima, tehničko-ekonomskim uslovima i razvojnim potrebama.

Ublažavanje klimatskih promjena, prilagođavanje klimatskim promjenama i zaštita ozonskog omotača, u svrhu održivog razvoja, temelji se na načelima zaštite životne sredine, smanjenju rizika od katastrofa, kao i rješenjima zasnovanim na prirodi, a baziranim na rodno odgovornim procjenama rizika i zahtjevima međunarodnog prava.

Mjere koje se preduzimaju radi ublažavanja klimatskih promjena, prilagođavanja na klimatske promjene i zaštite ozonskog omotača ne smiju ugroziti ostale segmente životne sredine, kvalitet života sadašnjih i budućih generacija te ne smiju biti u suprotnosti sa propisima u oblasti zaštite na radu i zdravlja ljudi.

Javni interes

Član 3

Zaštita od negativnog uticaja klimatskih promjena i zaštita ozonskog omotača je od javnog interesa.

U cilju ostvarivanja javnog interesa iz stava 1 ovog člana, Crna Gora i jedinice lokalne samouprave mogu donositi strateške i druge dokumente, programe i planove za ostvarivanje ciljeva utvrđenih ovim zakonom i mogu svojim budžetima obezbjeđivati sredstva za ispunjenje obaveza utvrđenih ovim zakonom.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 4

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Značenje izraza

Član 5

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) gasovi sa efektom staklene baste (GHG) su gasovi i drugi gasoviti sastojci u atmosferi nastali prirodnim i antropogenim aktivnostima, koji apsorbuju i ponovo emituju infracrveno zračenje;

- 2) geološka formacija je litostratigrafska jedinica unutar koje je moguće utvrditi i kartirati različite slojeve stijena;
- 3) geološko skladištenje ugljendioksida je obično trajno uskladištenje ugljendioksida u podzemnim geološkim formacijama;
- 4) geoprostor za skladištenje je prostor određene zapremine unutar geološke formacije koji se koristi za geološko skladištenje ugljendioksida i pripadajuća postrojenja na površini uključujući postrojenja za utiskivanje ugljendioksida;
- 5) dobavljač je proizvođač putničkih vozila ili njegov ovlašćeni zastupnik sa sjedištem u Crnoj Gori, odnosno uvoznik ili pravno lice koje novo putničko vozilo na prodaju ili lizing prvi put stavlja na tržište, kada proizvođač ili njegov zastupnik nemaju sjedište u Crnoj Gori;
- 6) dobavljač goriva i energije je pravno lice ili preduzetnik koja stavlja gorivo i energiju u promet i koji se, po posebnom zakonu kojim se uređuju akcize, smatra obveznikom akcize. Ako za gorivo ili energiju nije potrebno plaćati akcize, dobavljač je pravno lice ili preduzetnik koje je u skladu sa posebnim zakonom kojim se uređuju akcize oslobođen plaćanja akcize aktom nadležnog organa. Za dobavljača se smatra i proizvođač koji sam eksploatiše i proizvodi gorivo ili energiju na teritoriji Crne Gore.
- 7) emisija GHG iz izvora jeste ispuštanje GHG iz sektora u kojima dolazi do sagorijevanja goriva i fugitivnih emisija iz goriva, industrijskih procesa, uključujući emisije iz postrojenja i vazduhoplovnih aktivnosti, upotrebe proizvoda, poljoprivrede i upravljanja otpadom;
- 8) emisijski kredit je pravo na emisiju jedne tone ekvivalentnog ugljendioksida (t CO₂ eq), koje važi tokom određenog perioda i koje se može prenositi u skladu sa odredbama ovog zakona;
- 9) emisija GHG u životnom vijeku goriva su sve netoemisije ugljendioksida (CO₂), metana (CH₄) i azot-suboksida (N₂O) koje se mogu pripisati tečnom naftnom gorivu stavljenom u promet (uključujući miješane komponente), i obuhvata sve relevantne faze od ekstrakcije, prometa i distribucije, prerade i sagorijevanja, nezavisno od mjesta nastanka tih emisija
- 10) emisija GHG po energetske jedinici je ukupna masa emisije gasova sa efektom staklene bašte izražena kao ekvivalent CO₂ pridružena tečnom naftnom gorivu stavljenom u promet, podijeljena s ukupnim sadržajem energije u tečnom naftnom gorivu stavljenom u promet, izraženo kao njegova donja toplotna vrijednost;
- 11) epikontinentalni pojas je pojas koji obuhvata morsko dno i njegovo podzemlje izvan teritorijalnog mora preko čitavog prirodnog produžetka kopnenog područja do spoljne ivice kontinentalne granice, ili do udaljenosti od 200 morskih milja od polaznih linija od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora, tamo gdje spoljne ivice kontinentalne granice ne dosežu do te udaljenosti;
- 12) indikator je pokazatelj ili varijabla koja se izražava kvantitativno ili kvalitativno da bi se doprinijelo boljem razumijevanju napretka u primjeni neke politike ili mjere;
- 13) konzervativna procjena godišnjih emisija gasova sa efektom staklene bašte je procjena pri kojoj se primjenjuju određene pretpostavke kako bi se obezbijedilo da ne dođe do potcjenjivanja nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postojećih izvora;
- 14) koncept smanjenje rizika od katastrofa - obuhvata stručno široko sprovođenje aktivnosti na analiziranju uzročnih faktora katastrofa, ispravnom upravljanju zemljištem i životnom sredinom, smanjenju izloženosti opasnostima kao i ugroženosti lica i imovine, te unapređenju ukupne pripremljenosti na katastrofe.
- 15) kompleks za skladištenje je geoprostor za skladištenje uključujući i okolni geološki domen koji može imati uticaja na ukupni integritet i sigurnost skladištenja, odnosno sekundarne formacije za zatvaranje;
- 16) nacionalno utvrđeni doprinos je individualno određeni cilj svake strane potpisnice Pariskog sporazuma o smanjenju nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 17) niskougljenički razvoj je ekonomski model zasnovan na niskoj potrošnji energije, niskom zagađenju i niskim emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 18) novo putničko vozilo je svako putničko vozilo koje prethodno nije bilo prodato kupcu u drugu svrhu, osim za dalju prodaju ili dostavljanje;
- 19) operater stacionarnog postrojenja je pravno lice ili preduzetnik koji upravlja stacionarnim postrojenjem, kontroliše ga ili je ovlašćen za donošenje odluka u vezi sa radom i funkcionisanjem postrojenja;

- 20) operater vazduhoplova je pravno ili fizičko lice odnosno državni organ koji vrši operacije vazduhoplovom ili namjerava da vrši operacije vazduhoplovom;
- 21) Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama (UNFCCC) je donesena 9. maja 1992. godine sa ciljem postizanja stabilizacije koncentracije gasova sa efektom staklene bašte u atmosferi na nivou koji bi sprečavao opasne antropogene uticaje na klimatski sistem.
- 22) operater vazduhoplova je pravno ili fizičko lice odnosno državni organ koji vrši operacije vazduhoplovom ili posjeduje dozvolu da vrši operacije vazduhoplovom;
- 23) Pariski sporazum uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama je potpisan ju Parizu 12. decembra 2015. godine sa ciljem da ojača globalni odgovor na prijetnju koju predstavljaju klimatske promjene, u kontekstu održivog razvoja i npora da se iskorijeni siromaštvo.
- 24) plan praćenja je plan u skladu sa kojim operater postrojenja odnosno operater vazduhoplova vrši monitoring emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja odnosno vazduhoplovnih aktivnosti;
- 25) ponor je svaki proces, aktivnost ili mehanizam kojim se odstranjuju iz atmosfere gasovi sa efektom staklene bašte, aerosoli ili prethodnici gasova sa efektom staklene bašte;
- 26) postrojenje je stacionarno tehnička jedinica u kojoj se obavlja jedna ili više aktivnosti, uključujući i sve ostale aktivnosti koje su sa njima direktno tehnički povezane, a koje dovode do emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 27) potencijal globalnog zagrijavanja (GWP) je potencijal globalnog zagrijavanja gasova sa efektom staklene bašte u odnosu na odgovarajući potencijal ugljendioksida, koji se izračunava kao potencijal globalnog zagrijavanja jednog kilograma gasa staklene bašte u razdoblju od 100 godina u odnosu na odgovarajući potencijal jednog kilograma ugljendioksida;
- 28) prilagođavanje (adaptacija) na klimatske promjene podrazumijeva rodno odgovornu procjenu štetnih uticaja klimatskih promjena i preduzimanje mjera radi jačanja otpornosti prirodnih i čovjekovih sistema na klimatske promjene i sprječavanja ili smanjenja potencijalne štete koje one mogu uzrokovati, kao i iskorišćavanje mogućih pozitivnih učinaka klimatskih promjena;
- 29) projekcije su predviđanja antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora ili kroz razvoj energetskog sistema, uključujući najmanje kvantitativne procjene za šest najbližih budućih godina čiji se broj završava sa 0 ili 5 i dolaze neposredno nakon godine u kojoj se izvještava;
- 30) projekcije bez mjera su projekcije antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora koje se izračunavaju ne uzimajući u obzir uticaj mjera koje su planirane, donijete ili sprovedene nakon godine koja predstavlja početnu tačku projekcije;
- 31) projekcije sa mjerama su projekcije antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora koje se izračunavaju uzimajući u obzir uticaj politika i mjera koje su usvojene ili sprovedene u smislu smanjenja emisija;
- 32) projekcije sa dodatnim mjerama su projekcije antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora ili kroz razvoj energetskog sistema koje se izračunavaju uzimajući u obzir uticaj politika i mjera koje su usvojene ili sprovedene da bi se smanjili negativni uticaji klimatskih promjena ili postigli ciljevi u oblasti energetike, i dodatno uzimajući u obzir mjere čije je sprovođenje planirano s tim ciljem;
- 33) rješenja zasnovana na prirodi su akcije usmjerene na zaštitu, održivo upravljanje i obnavljanje prirodnih ili modifikovanih ekosistema koje odgovaraju na djelotvoran i adaptivan način na društvene izazove, istovremeno obezbeđujući koristi za dobrobit ljudi i biodiverzitet;
- 34) supstance koje oštećuju ozonski omotač su: hlorofluorougljenici, ostali potpuno halogenovani hlorofluorougljenici, haloni, ugljen tetrahlorid, 1, 1, 1-trihloretan (metil-hloroform), metilbromid, hlorofluorouglijovodonici, bromofluorouglijovodonici i bromohlorometan bilo da su same i/ili u mješavini, iz prve prerade, rekuperovane, reciklirane ili regenerisane, uključujući i njihove izomere.
- 35) *tona ekvivalentne emisije ugljendioksida* je jedna metrička tona ugljen dioksida (CO₂) ili količina bilo kojeg gasa sa efektom staklene bašte s jednakim potencijalom globalnog zagrijavanja.

- 36) tonski kilometar je proizvod udaljenosti koju pređe vazduhoplov između polaznog i dolaznog aerodroma i korisnog tereta u skladu sa posebnim propisom;
- 37) transportna mreža ugljendioksida je mreža cijevi, uključujući priključne podstanice za transport ugljendioksida do geoprostora za skladištenje;
- 38) trgovanje emisijama je instrument koji omogućava dodjelu emisisionih kredita i razmjenu istih između operatera stacionarnih postrojenja.
- 39) ublažavanje (mitigacija) klimatskih promjena podrazumijeva smanjenje uticaja klimatskih promjena sprječavanjem ili smanjenjem emisije gasova staklene bašte (GHG) u atmosferu, smanjenjem izvora ovih gasova (npr. povećanjem udjela obnovljivih izvora energije, uspostavljanjem čistijeg sistema saobraćaja ili povećanjem skladištenja ovih gasova);
- 40) fluorovani gasovi s efektom staklene bašte su fluorougljovodonici, perfluorougljovodonici, sumpor heksafluoridi i ostali gasovi s efektom staklene bašte koji sadrže fluor ili smješe koje sadrže bilo koju od ovih supstanci a koji doprinose globalnom zagrijavanju;

II. STRATEŠKI DOKUMENTI U OBLASTI KLIMATSKIH PROMJENA

Dokumenti

Član 6

Strateški dokumenti zaštite od negativnih uticaja klimatskih promjena su:

- 1) Strategija niskougljeničnog razvoja Crne Gore; i
- 2) Plan prilagođavanja na klimatske promjene u Crnoj Gori.

Strategija niskougljeničnog razvoja

Član 7

Radi utvrđivanja strateških pravaca djelovanja i javnih politika koje se odnose na ograničenja emisija gasova sa efektom staklene bašte utvrđenih projektovanim nacionalno utvrđenim doprinosom, smanjivanja antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte i povećanja uklanjanja istih putem ponora, ostvarenja ciljeva Pariskog sporazuma, kao i transparentnog i tačnog praćenja dostizanja ograničenja emisija donosi se Strategija niskougljeničnog razvoja (u daljem tekstu: Strategija) sa ciljem postizanja klimatske neutralnosti.

Strategiju priprema organ državne uprave nadležan za poslove životne sredine (u daljem tekstu: Ministarstvo) u saradnji sa drugim organima državne uprave, lokalne uprave i drugim pravnim licima sa javnim ovlašćenjima nadležnim za poslove energetike, saobraćaja, poljoprivrede, zdravlja, upravljanja otpadom, šumarstva, industrije, infrastrukture, građevinarstva, prostornog planiranja i turizma.

Prilikom izrade Strategije vrši se strateška procjena uticaja na životnu sredinu u skladu sa posebnim zakonom.

Strategiju donosi Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) na period od 10 godina sa perspektivom od 30 godina.

Strategija se dostavlja relevantnim međunarodnim institucijama u rokovima i na način propisan potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Strategija se prema potrebi revidira svakih pet godina.

Sadržaj strategije niskougljeničnog razvoja

Član 8

Strategija naročito sadrži:

- 1) analizu socijalno-ekonomske situacije koja utiče na nivo emisija;
- 2) ekonomske analize mogućih pravaca niskougljeničnog razvoja;
- 3) predlog rodno odgovornih politika i mjera potrebnih za dostizanje mogućih pravaca zaštite od negativnih uticaja klimatskih promjena;
- 4) ukupne ciljeve smanjenja nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte iz izvora;
- 5) ukupne ciljeve povećanja uklanjanja emisija gasova sa efektom staklene bašte putem ponora;
- 6) pojedinačne ciljeve smanjenja emisija i uklanjanja emisija putem ponora po sektorima, uključujući: energetiku, industriju, saobraćaj, zgradarstvo, centralno grijanje i hlađenje, poljoprivredu, otpad, šumarstvo, korišćenje zemljišta i promjenu namjene zemljišta;

- 7) procjene očekivanog napretka u prelasku na niskougljeničnu ekonomiju, uključujući intenzitet gasova s efektom staklene bašte, karbonski intenzitet bruto domaćeg proizvoda, povezane dugoročne investicije i strategije vezane za razvoj i istraživanja;
- 8) procjene očekivanih socijalno-ekonomskih uticaja primjene mjera dekarbonizacije uključujući makro-ekonomske aspekte, rizike i koristi u pogledu zaštite zdravlja ljudi i životne sredine;
- 9) finansiranje sa procjenom potrebnih ulaganja i politikama i mjerama za istraživanje, razvoj i inovacije;
- 10) povezanost sa ostalim dugoročnim strategijama planovima i politikama na državnom nivou i investicijama;
- 11) indikatore za praćenje realizacije Strategije, uključujući i rodno odgovorne indikatore;
- 12) Akcioni plan za sprovođenje Strategije.

Sastavni dio Strategije su projekcije nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte, koje sadrže: postojeće podatke o emisijama, projekcije bez mjera, projekcije sa mjerama, projekcije sa dodatnim mjerama i metodologiju za njihovu izradu.

Projekcije nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte moraju biti usklađene sa informacijama sadržanim u Nacionalnom energetskom i klimatskom planu, koji se izrađuje u skladu sa posebnim zakonom.

Projekcije nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte izrađuju se posebno za sektore energetike, saobraćaja, industrijskih procesa i upotrebe proizvoda, poljoprivrede, šumarstva i korišćenja zamljišta i upravljanja otpadom.

Akcioni plan za sprovođenje Strategije

Član 9

Strategija se sprovodi na osnovu Akcionog plana.

Akcioni plan na period od pet godina donosi Vlada na predlog Ministarstva.

Akcioni plan naročito sadrži:

- mjere i aktivnosti koje treba sprovesti za ostvarivanje ciljeva Strategije;
- rokove i subjekti odgovorni za izvršavanje;
- indikatore za praćenje ostvarivanja ciljeva Strategije;
- procjenu i izvore potrebnih sredstava za sprovođenje.

Ministarstvo nadzire sprovođenje mjera utvrđenih Strategijom i Akcionim planom i na svake dvije godine sačinjava Izvještaj o sprovođenju Strategije i Akcionog plana i dostavlja Vladi na usvajanje.

Plan prilagođavanja na klimatske promjene

Član 10

Ministarstvo sačinjava Plan prilagođavanja na klimatske promjene sa Akcionim planom (u daljem tekstu: Plan prilagođavanja) radi identifikacije uticaja klimatskih promjena na životnu sredinu, ekonomiju i društvo i utvrđivanja mjera prilagođavanja na izmijenjene klimatske uslove (u daljem tekstu: mjere prilagođavanja), uključujući i rodno odgovorne mjere za sektore u kojima je potrebno smanjiti negativne posljedice.

Plan prilagođavanja se izrađuje u saradnji sa organima državne uprave, lokalne uprave i drugim pravnim licima koji imaju javna ovlašćenja a nadležni su za poslove prirode, zaštite i spašavanja/smanjenja rizika od katastrofa, poljoprivrede, ribarstva, šumarstva, vodoprivrede, energetike, industrije, saobraćaja, zdravlja, građevinarstva, infrastrukture, hidrometeorologije, prostornog planiranja, zaštite prirode, mora i obalnog područja i turizma.

Prilikom izrade Plana prilagođavanja vrši se strateška procjena uticaja na životnu sredinu u skladu sa posebnim zakonom,

Plan prilagođavanja na period od deset godina donosi Vlada.

Ministarstvo nadzire sprovođenje mjera prilagođavanja i na svake dvije godine sačinjava Izvještaj o sprovođenju Plana prilagođavanja i dostavlja Vladi na usvajanje.

Član 11

Sadržaj plana prilagođavanja

Plan prilagođavanja sadrži:

- 1) opis postojećeg stanja nastalog usljed klimatskih promjena;
- 2) identifikaciju osjetljivih sektora;
- 3) analizu socio-ekonomske situacije koja utiče na klimatske promjene, uzimajući u obzir rodni aspekt;
- 4) analizu uočenih promjena klime i ekstremnih klimatskih događaja;
- 5) analizu ranjivosti i procjene rizika od klimatskih promjena, uključujući i rodni aspekt;
- 6) analizu ekoloških, ekonomskih i društvenih pokretača i uticaja klimatskih promjena, uključujući i rodne specifičnosti;
- 7) glavne ciljeve prilagođavanja klimatskim promjenama, uključujući željene ishode za društvo, privredu, životnu sredinu i biodiverzitet;
- 8) opis institucionalnog okvira za prilagođavanje klimatskim promjenama;
- 9) prikaz postojećih planova i strateških dokumenata u oblasti prilagođavanja na klimatske promjene sa ocjenom napretka u primjeni i primjerima dobre prakse, sagledavajući posebno rješenja zasnovana na prirodi;
- 10) procjenu kapaciteta za prilagođavanje klimatskim promjenama;
- 11) mjere za prilagođavanje klimatskim promjenama, dajući prioritet prirodnim i hibridnim rješenjima;
- 12) mjere koje će se sprovoditi prioritetno, sa subjektima koji su odgovorni za njihovo sprovođenje;
- 13) opis mehanizama, okvira i indikatora za praćenje i evaluaciju sprovođenja Plana prilagođavanja;
- 14) procjenu finansijskih sredstava za sprovođenje mjera.

Sprovođenje Plana prilagođavanja

Član 12

Mjere prilagođavanja sprovode organi državne uprave, lokalne uprave i druga pravna lica koji imaju javna ovlašćenja, a koji su nadležni za poslove prirode, zaštite i spašavanja/smanjenja rizika od katastrofa, poljoprivrede, ribarstva, šumarstva, vodoprivrede, energetike, industrije, saobraćaja, infrastrukture, hidrometeorologije, zdravlja, prostornog planiranja, zaštite prirode, mora i obalnog područja i turizma.

Organi iz stava 1 ovog člana dužni su da dvogodišnje dostavljaju Ministarstvu izvještaj o sprovedenim mjerama prema strateškim dokumentima, radi sprečavanja negativnih uticaja klimatskih promjena, kao i podatke o poplavama, sušama, ekstremnim padavinama, ekstremnim temperaturama i druge.

Usklađenost sektorskih i lokalnih planskih dokumenata

Član 13

Strateški dokumenti, razvojni planovi i programi na sektorskom i lokalnom nivou moraju biti usaglašeni sa Strategijom i Akcionim planom i Planom prilagođavanja, radi zaštite od negativnih uticaja klimatskih promjena.

Ministarstvo daje saglasnost na dokumente, planove i programe iz stava 1 ovog člana.

III. POSTIZANJE NISKOUGLJENIČNOG RAZVOJA

Smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 14

Smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte na teritoriji Crne Gore obezbjeđuje se sprovođenjem Strategije niskougljeničnog razvoja, Akcionog plana za sprovođenje Strategije, Nacionalnog energetskog i klimatskog plana, razvojnih dokumenata u pojedinim sektorima, postepenim ograničavanjem emisionih kredita u okviru sistema trgovanja emisijama, mjerama u sektorima izvan sistema trgovanja emisijama, mjerama u sektoru korišćenja zemljišta i šumarstva i drugim mjerama koje doprinose ublažavanju klimatskih promjena.

Obaveze operatera stacionarnog postrojenja

Član 15

Operater stacionarnog postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da pribavi dozvolu za emisiju gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: dozvola) prije početka rada postrojenja.

Dozvola se izdaje za postrojenje ili dio postrojenja, a može da se izda jedna dozvola za više postrojenja ukoliko se nalaze na istoj lokaciji i njima upravlja isti operater.

Obavljanje djelatnosti iz stava 1 ovog člana uključuje i probni rad u skladu sa zakonom kojim se uređuje građenje.

Izuzetno od stava 1 ovog člana za postrojenja ili djelove postrojenja koji se koriste za istraživanja, razvoj i ispitivanje novih proizvoda i procesa, kao i za postrojenja koja koriste isključivo biomasu, ne izdaje se dozvola.

Dozvolu izdaje organ uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: organ uprave) na period od deset godina.

Aktivnosti, odnosno djelatnosti iz stava 1 ovog člana, kao i gasove za čije se emitovanje izdaje dozvola, propisuje Vlada.

Zahtjev za izdavanje dozvole

Član 16

Dozvola se izdaje na osnovu zahtjeva koji podnosi operater stacionarnog postrojenja.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži:

- 1) naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja;
- 2) opis postrojenja i djelatnosti odnosno aktivnosti koje obavlja postrojenje;
- 3) lokaciju postrojenja;
- 4) opis tehnologije koja se koristi u postrojenju;
- 5) podatke o sirovinama i drugim materijalima čije korišćenje dovodi do emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 6) podatke o vrsti i izvoru emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 7) netehnički rezime.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se u pisanom i elektronskom obliku.

Zahtjev za izdavanje dozvole za nova postrojenja podnosi se za vrijeme probnog rada.

Operater stacionarnog postrojenja je dužan da uz zahtjev iz stava 1 ovog člana, dostavi i plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja (u daljem tekstu: plan praćenja) iz člana 29 ovog zakona u dva primjerka.

Razmatranje zahtjeva

Član 17

Organ uprave razmatra podnijeti zahtjev i ako utvrdi da on ne sadrži propisane podatke, odnosno ukoliko nije dostavljen plan praćenja, obavijestice podnosioca zahtjeva o utvrđenim nedostacima i odrediće mu rok u kom je dužan da dostavi podatke odnosno plan praćenja koji nedostaju.

Prilikom ocjene plana praćenja organ uprave može tražiti od podnosioca zahtjeva da u određenom roku dostavi dodatne informacije koje je podnosilac zahtjeva propustio da navede u planu praćenja odnosno ukoliko neke od dostavljenih informacija u planu praćenja nijesu navedene, međusobno su kontradiktorne ili nijesu dovoljno precizne prema zahtjevima propisa iz člana 29 stav 3 ovog zakona.

Ako podnosilac zahtjeva u određenom roku ne postupi po zahtjevu organa uprave iz st. 1 i 2 ovog člana i ne otkloni nedostatke, organ uprave će odbiti takav zahtjev.

Izdavanje dozvole

Član 18

Organ uprave izdaje dozvolu u roku od 30 dana od dana prijema urednog zahtjeva za izdavanje dozvole.

Rješenje o izdavanju dozvole, odnosno o odbijanju zahtjeva za izdavanje dozvole dostavlja se operateru stacionarnog postrojenja u roku od osam dana od dana donošenja rješenja.

Dozvola sadrži:

- 1) naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja, kao i adresu postrojenja;
- 2) opis djelatnosti, odnosno aktivnosti postrojenja i emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 3) način praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja, u skladu sa planom praćenja;
- 4) zahtjeve vezane za izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 5) obavezu prenosa kvote emisijskih jedinica, najkasnije do 31. marta tekuće godine, koja odgovara ukupnoj emisiji gasova staklene bašte iz postrojenja iz prethodne kalendarske godine.

Odobreni plan praćenja sa pratećom dokumentacijom je sastavni dio dozvole.

Dozvola se izdaje za postrojenje ili dio postrojenja, a može se izdati i jedinstvena (integrirana) dozvola za više postrojenja ukoliko se nalaze na istoj lokaciji i njima upravlja isti operater postrojenja.

Rješenje o izdavanju dozvole, odnosno o odbijanju zahtjeva za izdavanje dozvole dostavlja se operateru stacionarnog postrojenja u roku od osam dana od dana donošenja rješenja.

Protiv rješenja iz stava 6 ovog člana, može se podnijeti žalba Ministarstvu.

O izdatim dozvolama organ uprave vodi evidenciju.

Obrazac dozvole i način vođenja evidencije iz stava 7 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Revizija dozvole

Član 19

Organ uprave po službenoj dužnosti svakih pet godina vrši reviziju dozvole i po potrebi vrši izmjene i dopune iste, na osnovu mišljenja organa uprave.

Izmjene i dopune dozvole u skladu sa stavom 1 ovog člana vrše se i u slučaju izmjena zakona i drugih propisa.

Izmjena dozvole

Član 20

Operater stacionarnog postrojenja je dužan da u roku od 60 dana prije nastanka promjene obavijesti organ uprave o planiranim promjenama koje se odnose na:

- tehničko-tehnološke karakteristike postrojenja;
- proširenje postrojenja;
- povećanje ili smanjenje kapaciteta;
- vrste goriva;
- sirovine ili druge materije koje se koriste u postrojenju; ili
- ulaznu toplotnu snagu;

Organ uprave vrši procjenu planiranih promjena i ukoliko utvrdi da promjene značajno utiču na sadržaj dozvole, zahtijeva od operatera stacionarnog postrojenja da podnese zahtjev za izdavanje nove dozvole.

Operater stacionarnog postrojenja iz stava 3 ovog člana dužan je da u roku koji ne može biti duži od 60 dana podnese zahtjev za izdavanje nove dozvole.

Uz zahtjev iz stava 4 ovog člana operater stacionarnog postrojenja dostavlja i izmijenjeni plan praćenja, osim ako se radi o izmjeni koja bitno ne utiče na sadržaj dozvole.

Na postupak izmjene dozvole primenjuju se odredbe čl. 16–18 ovog zakona.

Ako organ uprave ocijeni da planirane promjene bitno ne utiču na sadržaj postojeće dozvole će izmijeniti dozvolu u skladu sa nastalim promjenama.

Operater je dužan da najkasnije do 31. decembra tekuće godine obavijesti organ uprave o promjenama koje se odnose na ovlašćeno lice i adresu sjedišta operatera.

Operater stacionarnog postrojenja dužan je da unapređuje metodologiju praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte i da u skladu s tim vrši izmjene plana praćenja.

Organ uprave može dozvoliti operateru izmjene plana praćenja bez izmjene dozvole.

Ukidanje dozvole

Član 21

Organ uprave donosi rješenje o ukidanju dozvole ako od operatera stacionarnog postrojenja primi obavještenje:

- 1) prestanku obavljanja djelatnosti u postrojenju;

- 2) da rad postrojenja nije moguć iz tehničkih razloga;
- 3) da postrojenje ne radi i njegovo ponovno pokretanje nije moguće;
- 4) da se u postrojenju ne obavlja aktivnost i operater postrojenja ne može da garantuje da će postrojenje nastaviti sa radom u roku od šest mjeseci od prestanka rada, odnosno u roku od 18 mjeseci u slučaju prestanka rada usljed nepredviđenih okolnosti na koje operater ne može da utiče.

Operater stacionarnog postrojenja je dužan da u roku od 8 dana obavijesti organ uprave o planiranom datumu prestanka obavljanja djelatnosti u postrojenju.

Obavještenje o prestanku obavljanja djelatnosti u stacionarnom postrojenju u stečajnom postupku dostavlja stečajni upravnik.

Predlog za ukidanje dozvole iz stava 1 ovog člana može podnijeti i organ državne uprave nadležan za inspeksijske poslove ako utvrdi da operater stacionarnog postrojenja krši propise iz oblasti zaštite životne sredine.

Odredba iz stava 1 tačka 4 ovog člana ne primjenjuje se na postrojenja u rezervi ili u stanju pripravnosti i na postrojenja koja svoje aktivnosti obavljaju sezonski ako:

- 1) operater postrojenja ima dozvolu iz člana 18 ovog zakona kao i jedinstvenu (integrisanu) dozvolu ukoliko je propisana za to postrojenje;
- 2) je tehnički moguće pokrenuti obavljanje aktivnosti postrojenja bez fizičkih promjena na postrojenju;
- 3) se postrojenje redovno održava.

Protiv rješenja iz stava 1 ovog člana može se podnijeti žalba Ministarstvu.

Obaveze operatera vazduhoplova

Član 22

Operater vazduhoplova koji obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da sačini plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova (u daljem tekstu: plan praćenja emisije vazduhoplova) u roku od 60 dana od dana dobijanja operativne licence, a prije početka vršenja aktivnosti, u skladu sa zakonom kojim je uređen vazdušni saobraćaj.

Plan praćenja emisija vazduhoplova dostavlja se organu uprave na saglasnost.

Saglasnost iz stava 2 ovog člana izdaje organ uprave, po prethodno pribavljenom mišljenju Agencije za civilno vazduhoplovstvo (u daljem tekstu: Agencija).

Ocjena plana praćenja emisije vazduhoplova

Član 23

Prilikom ocjene plana praćenja organ uprave može tražiti od operatera vazduhoplova da u određenom roku dostavi dodatne informacije koje je podnosilac zahtjeva propustio da navede u planu praćenja odnosno ukoliko neke od dostavljenih informacija u planu praćenja nijesu navedene, međusobno su kontradiktorne ili nijesu dovoljno precizne prema zahtjevima propisa iz člana 29 stav 3 ovog zakona.

Ako operater vazduhoplova u određenom roku ne postupi po zahtjevu organa uprave iz stava 4 ovog člana i ne otkloni nedostatke, organ uprave će odbiti davanje saglasnosti.

Organ uprave daje saglasnost na plan praćenja u roku od 30 dana od dana prijema pozitivnog mišljenja Agencije.

Saglasnost se izdaje u formi rješenja na koje se može podnijeti žalba Ministarstvu.

Operater vazduhoplova dužan je da unapređuje metodologiju praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte i da u skladu s tim vrši izmjene plana praćenja emisije vazduhoplova.

Sadržaj plana praćenja emisija vazduhoplova, procedure, postupke, potrebne podatke, i metodologiju za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencije.

Vazduhoplovne aktivnosti za koje se ne dostavlja plan praćenja emisija vazduhoplova propisuje Vlada.

Sistem trgovanja emisijama kreditima

Član 24

Trgovanjem emisijama kreditima, čija se količina postepeno ograničava, smanjuju se emisije gasova sa efektom staklene bašte iz stacionarnih postrojenja i vazduhoplova čime se na troškovno efikasan način doprinosi ublažavanju klimatskih promjena.

Operater stacionarnog postrojenja koji obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da obezbijedi emisijama kredit za svaku tonu ekvivalentne emisije ugljendioksida, koju ostvaruje.

Dodjela emisijama kredita

Član 25

Operateru stacionarnog postrojenja koji posjeduje dozvolu iz člana 18 ovoga zakona dodjeljuju se emisijama krediti.

Dodjelu emisijama kredita iz člana 24 stav 3 ovog zakona, do pristupanja sistemu trgovanja emisijama Evropske unije, vrši Ministarstvo, sprovođenjem javnih aukcija ili besplatnom dodjelom.

Postupak javne aukcije sprovodi komisija koju obrazuje Ministarstvo.

Javna aukcija sprovodi se na osnovu poziva za dodjelu emisijama kredita, koji raspisuje Ministarstvo.

Emisijama krediti, njihovu dodjelu, prenos, poništavanje i povlačenje upisuju se u registar emisijama kredita (u daljem tekstu: Registar) koji vodi Ministarstvo.

Operateru stacionarnog postrojenja koje je prestalo sa obavljanjem djelatnosti ne dodjeljuju se besplatno emisijama krediti od kalendarske godine koja slijedi godinu u kojoj je postrojenje prestalo sa obavljanjem djelatnosti.

Emisijama krediti dodijeljeni operateru stacionarnog postrojenja koje je prestalo sa radom se poništavaju.

Operater stacionarnog postrojenja koji ne obezbijedi emisijama kredit u skladu sa članom 24 stav 2 ovog zakona dužan je platiti novčanu kaznu za razliku emisije gasova sa efektom staklene bašte u iznosu od 30 eura po toni ekvivalentne emisije ugljendioksida (t CO₂ eq) koju postrojenje ispusti, a za koju nije obezbijedio emisijama kredite.

Organ uprave utvrđuje količinu emisija iz stava 6 ovog člana.

Na osnovu utvrđenih emisija iz stava 7 ovog člana Ministarstvo donosi rješenje o visini novčane kazne iz stava 6 ovog člana.

Operater stacionarnog postrojenja dužan je da količinu emisijama kredita koja je jednaka iznosu emisija iz stava 7 ovoga člana obezbijedi najkasnije sljedeće kalendarske godine.

Novčana kazna utvrđena rješenjem iz stava 8 ovog člana uplaćuje se u budžet Crne Gore.

Ukupan iznos emisijama kredita koji se dodjeljuje putem javne aukcije ili besplatno, imajući u vidu referentne vrijednosti na osnovu koji se vrši dalje linearno smanjenje i ciljane vrijednosti u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima, način sprovođenja aukcije za dodjelu emisijama kredita, minimalnu cijenu emisijama kredita ponuđenih na aukciji, uslove i kriterijume za dodjelu besplatnih emisijama kredita, dinamiku postepenog smanjenja broja besplatno dodijeljenih emisijama kredita, namjenu sredstava prikupljenih po osnovu aukcije za dodjelu emisijama kredita, način evidencije dodijeljenih emisijama kredita, njihovog prenosa i korišćenja utvrđuje se propisom Vlade.

Isključenje iz sistema trgovanja emisijama kreditima

Član 26

Operater stacionarnog postrojenja kojem je izdata dozvola iz člana 18 ovog zakona, odnosno operater vazduhoplova kojem je izdata saglasnost u skladu sa članom 22 ovog zakona može Ministarstvu podnijeti zahtjev za isključenje iz sistema trgovanja emisijama kreditima ako:

- 1) ima emisije gasova sa efektom staklene bašte manje od 25.000 tona CO₂(e) godišnje tokom svake od tri godine koje prethode podnošenju zahtjeva, u skladu s verifikovanim izvještajem o emisijama;
- 2) za postrojenje za sagorijevanje, ima nominalnu ulaznu toplotnu energiju ispod 35 MW, bez emisija iz biomase, tokom svake od tri godine koje prethode podnošenju zahtjeva i na koja se primjenjuju mjere za postizanje ekvivalentnog doprinosa smanjenju emisija;

3) obavljaju manje od 243 leta po periodu tokom tri uzastopna četvoromjesečna perioda.

Ministarstvo, po prethodno pribavljenom mišljenju organa uprave odnosno Agencije, donosi rješenje kojim se operater stacionarnog postrojenja odnosno operater vazduhoplova iz stava 1 ovoga člana isključuje iz sistema trgovanja emisijama kreditima.

Rješenjem o isključenju iz sistema trgovanja emisijama kreditima se određuje:

- 1) obaveza sprovođenja mjere za postizanje ekvivalentnog doprinosa smanjenju emisija; i
- 2) obaveza praćenja i izvještavanja o sprovođenju mjera za postizanje ekvivalentnog doprinosa smanjenju emisija.

Sektori izvan sistema trgovanja emisijama gasova sa efektom staklene bašte

Član 27

U cilju postizanja ciljeva smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte kojim se doprinosi mjerama u oblasti klime za ispunjenje obaveza u okviru Pariskog sporazuma, preduzimaju se mjere za ograničavanje emisija iz sektora izvan sistema trgovanja emisijama.

Mjere iz stava 1 ovog člana obuhvataju:

- 1) mjere za postizanje obaveznih ciljeva smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz sektora energetike, saobraćaja, industrijskih procesa i upotrebe proizvoda, poljoprivrede i upravljanja otpadom;
- 2) mjere kojima se postiže da obračunate emisije gasova sa efektom staklene bašte iz sektora korišćenja zemljišta, promjene namjene zemljišta i šumarstva ne prelaze ponore emisija iz tog sektora.

Mjere za smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz stava 2 ovog člana propisuju se Strategijom iz člana 7 ovog zakona.

Sprovođenje mjera iz stava 2 tačka 1 ovog člana u nadležnosti je organa državne uprave nadležnih za poslove zaštite životne sredine, energetike, industrije, saobraćaja, građevinarstva, preduzetništva, poljoprivrede, šumarstva, turizma i upravljanja otpadom.

Sprovođenje mjera iz stava 2 tačka 2 ovog člana u nadležnosti je organa državne uprave nadležnih za poslove zaštite životne sredine, poljoprivrede i šumarstva.

Ciljevi smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz stava 2 ovog člana ne odnose se na emisije iz postrojenja i aktivnosti za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte u skladu s ovim zakonom.

Ako se mjerama iz stava 1 tačka 1 ovog člana ne mogu postići obavezna smanjenja emisija u predviđenom roku, i ako se smanjenja ne mogu nadomjestiti obračunatom razlikom između emisija i ponora gasova sa efektom staklene bašte iz stava 1 tačka 2 ovog člana, Ministarstvo može predložiti dodatne mjere za postizanje obaveznih ciljeva smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Na praćenje i izvještavanje o emisija gasova sa efektom staklene bašte iz stava 1 ovog člana primjenjuju se odredbe čl. 45 i 47 ovog zakona.

Način utvrđivanja obaveznih ciljeva iz stava 2 tačka 1 ovog člana na godišnjem nivou, način obračuna emisija iz sektora iz sektora poljoprivrede, upravljanja otpadom, energetike, saobraćaja, industrijskih procesa i upotrebe proizvoda i dozvoljena odstupanja od postizanja tih ciljeva, utvrđuje se propisom Vlade.

Način utvrđivanja obaveznih ciljeva iz stava 2 tačka 2 ovog člana na godišnjem nivou, način obračuna emisija iz sektora šumarstva, korišćenja zemljišta, promjene namjene zemljišta i dozvoljena odstupanja od postizanja tih ciljeva, utvrđuje se propisom Vlade.

Obaveze dobavljača goriva i energije

Član 28

Pravno lice i preduzetnik koji stavlja u promet goriva i energiju, koji se koriste za pogon vozila, mašina i plovila, a koji je obveznik praćenja i izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte, dužan je za goriva i energiju koje je stavio u promet u Crnoj Gori da obezbijedi praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte u njihovu životnom vijeku po energetske jedinici.

Pravno lice i preduzetnik iz stava 1 ovog člana dužan je do 31. decembra 2026. postupno smanji emisije gasova sa efektom staklene bašte po energetske jedinici isporučenog goriva ili energije, koje je stavio u promet do 10 % u odnosu na nivo emisija u 2010. godini.

Pravno lice i preduzetnik iz stava 1 ovog člana dužan je da dostavi organu uprave za prethodnu kalendarsku godinu verifikovani godišnji izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u životnom vijeku goriva i energije stavljene na tržište Crne Gore.

Način praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte u životnom vijeku goriva i energije propisuje Ministarstvo.

Propisom iz stava 3 ovog člana utvrđuju se obveznici praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte u životnom vijeku goriva i energije, način praćenja i izvještavanja, metodologija računanja emisija gasova sa efektom staklene bašte u životnom vijeku goriva i energije, metodologija utvrđivanja nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte u životnom vijeku goriva po energetske jedinici za referentnu 2010. godinu, metodologija računanja doprinosa električnih drumskih vozila smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte, format izvještaja i rokove čuvanja izvještaja, način verifikovanja podataka i način sprovođenja projekata smanjenja emisija nastalih istraživanjem i proizvodnjom nafte i gasa, koji su započeli nakon 1. januara 2024. godine.

Emisija ugljendioksida iz novih putničkih vozila

Član 29

Pravno lice i preduzetnik koji stavlja u promet ili iznajmljuje nova putnička vozila, dužan je da na mjestu prodaje, odnosno iznajmljivanja učini dostupne informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida za svaki model novog putničkog vozila.

Informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz novih putničkih vozila mogu se učiniti dostupnim potrošačima preko oznaka (naljepnica) na vozilima, postera ili displeja istaknutih na mjestima prodaje, vodiča o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida i putem druge promotivne literature i materijala.

Vodič o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz stava 2 ovog člana, za sve modele novih putničkih vozila koja se uvoze u Crnu Goru, priprema Ministarstvo i objavljuje na svojoj internet stranici.

Vodič iz stava 3 ovog člana ažurira se jednom godišnje.

Pravno lice i preduzetnik iz stava 1 ovog člana, dužno je da primjerak vodiča iz stava 3 ovog člana ustupi licima koja kupuju, odnosno iznajmljuju vozila, bez naknade.

Bliži sadržaj oznaka, vodiča, postera, displeja i druge promotivne literature i materijala o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida propisuje Ministarstvo.

IV. IZVJEŠTAVANJE O EMISIJAMA I VERIFIKACIJA IZVJEŠTAJA U SISTEMU TRGOVANJA EMISIJAMA

Plan praćenja

Član 30

Operater stacionarnog postrojenja i operater vazduhoplova (u daljem tekstu: operater) dužan je da vrši praćenje emisije gasova sa efektom staklene bašte na osnovu odobrenog plana praćenja koji je sastavni dio dozvole, odnosno na koji je Ministarstvo dalo saglasnost.

Osim obaveze iz stava 1 ovog člana operater vazduhoplova može da vrši i monitoring podataka o tonskim kilometrima.

Plan praćenja se dostavlja na elektronskom obrascu koji Ministarstvo objavljuje na internet stranici.

Sadržaj plana praćenja, izmjene plana, procedure, postupke i metodologiju za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz stacionarnih postrojenja propisuje Ministarstvo.

Sadržaj plana praćenja emisija vazduhoplova, izmjene plana, procedure, postupke, potrebne podatke, i metodologiju za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za vazdušni saobraćaj.

Izmjena plana praćenja

Član 31

Operater je dužan da redovno provjerava da li plan praćenja odražava prirodu i način rada postrojenja ili aktivnosti vazduhoplova, kao i da li metodologija praćenja emisije može da se poboljša, te da na osnovu toga vrši izmjene plana praćenja.

Operater je dužan da o predlozima za izmjenu plana praćenja bez odlaganja obavijesti organ uprave.

Ako organ uprave utvrdi da predložene izmjene plana praćenja u konkretnom slučaju nijesu značajne, obavještava operatera da je dužan da izmijenjeni plan praćenja sa pratećom dokumentacijom dostavi do 31. decembra tekuće godine.

Ako utvrdi da su predložene izmjene plana praćenja značajne, organ uprave obavještava operatera da je dužan da izmijenjeni plan praćenja sa pratećom dokumentacijom bez odlaganja dostavi na odobrenje.

Na postupak odobrenja izmijenjenog plana praćenja primjenjuju se odredbe člana 17 i člana 23 ovog zakona.

Operater smije izvoditi praćenje i izvještavanje u skladu s izmijenjenim planom praćenja prije nego što dobije odobrenje ako može opravdano pretpostaviti da predložene izmjene nisu značajne, ili bi se praćenjem u skladu s izvornim planom praćenja dobili nepotpuni podaci o emisijama.

U slučajevima nedoumice, operater sprovodi cjelokupno praćenje i izvještavanje te priprema privremenu dokumentaciju koristeći uporedno i izmijenjeni i izvorni plan praćenja.

Nakon dobijanja odobrenja, operater koristi samo one podatke koji se odnose na izmijenjeni plan praćenja i sprovodi cjelokupno praćenje i izvještavanje koristeći samo izmijenjeni plan praćenja od datuma od kojeg je primjenjiva ta verzija plana praćenja.

Operater je dužan da vodi evidenciju o svim izmjenama plana praćenja.

Ministarstvo, a za vazduhoplovne aktivnosti uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencije za civilno vazduhoplovstvo, propisuje razloge za izmjenu plana praćenja, značajne izmjene plana praćenja, kao i sadržaj evidencije o izmjenama plana praćenja.

Pojednostavljeni plan praćenja

Član 32

Operater stacionarnog postrojenja koji upravlja postrojenjem sa niskim emisijama može organu uprave podnijeti zahtev za odobrenje korišćenja pojednostavljenog plana praćenja.

Postrojenje sa niskim emisijama u smislu stava 1 ovog člana se smatra postrojenje koje ispunjava jedan od sljedećih zahtjeva:

- 1) prosječne godišnje emisije tog postrojenja iz prethodnih verifikovanih izvještaja o emisijama, uz izuzeće ugljendioksida koji potiče iz biomase i prije oduzimanja prenešenog ugljendioksida, iznose manje od 25 000 tona CO₂(e) godišnje;
- 2) prosječne godišnje emisije nijesu dostupne ili više nijesu primjenjive zbog promjene granica postrojenja ili uslova rada postrojenja, ali će prosječne godišnje emisije tog postrojenja u sljedećih pet godina, uz izuzeće ugljendioksida koji potiče iz biomase i prije oduzimanja prenešenog ugljendioksida, na osnovu metode konzervativne procjene iznositi manje od 25 000 tona CO₂(e) godišnje.

Neće se smatrati postrojenjem sa niskim emisijama postrojenje koje obavlja propisane aktivnosti kojima je obuhvaćen azot sub-oksid.

Ako postrojenje s niskim emisijama koje je predmet pojednostavnjenog praćenja tokom bilo koje kalendarske godine prekorači prag iz stava 2 ovog člana, operater je dužan da bez nepotrebnog odlaganja o tome obavijesti organ uprave.

Operater stacionarnog postrojenja bez nepotrebnog odlaganja dostavlja značajnu izmjenu plana praćenja organu uprave na odobrenje.

Prije odobravanja bilo kojeg pojednostavljenog plana praćenja iz stava 1 ovog člana organ uprave sprovodi pojednostavljenu procjenu rizika kako bi utvrdio da li su predložene nadzorne aktivnosti i postupci za nadzorne aktivnosti srazmjerni utvrđenim inherentnim rizicima i rizicima pri nadzoru te iznosi razloge koji opravdavaju korišćenje takvog pojednostavnjenog plana praćenja.

Ako je primjereno, organ uprave može od operatera zahtijevati da sami izvrše procjenu rizika u skladu s prethodnim stavom.

Ministarstvo propisuje uslove koje mora da ispuni postrojenje da bi se smatralo postrojenjem sa niskim emisijama, kao i uslove, aktivnosti, postupke, načine kontrole i potrebnu dokumentaciju koju treba dostaviti kako bi operater iz stava 1 ovog člana mogao da koristi pojednostavljeni plan praćenja.

Izveštavanje o emisijama

Član 33

Operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova dužan je da dostavi organu uprave izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i izvještaj o verifikaciji (u daljem tekstu: Verifikovani izvještaj) do 31. marta tekuće za prethodnu godinu.

Operater stacionarnog postrojenja i operater vazduhoplova, koje je prestalo sa radom, odnosno u slučaju stečaja stečajni upravnik, dužan je da bez odlaganja dostavi organu uprave izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i verifikovani izvještaj, za period od 1. januara tekuće godine do dana prestanka rada postrojenja.

U slučaju ukidanja dozvole operater stacionarnog postrojenja dužan je da izradi verifikovani izvještaj o emisijama za period od početka godine do dana izvršnosti rješenja iz člana 21 ovog zakona.

Organ uprave dostavlja verifikovani izvještaj Ministarstvu i Agenciji bez odlaganja.

Organ uprave provjerava izvještaje iz st. 1, 2 i 3 ovog člana u smislu usklađenosti sa propisom iz stava 6 ovog člana i odobrava izvještaje ili određuje vršenje konzervativne procjene nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Ako se provjerom iz stava 5 ovog člana utvrdi da emisije iz stacionarnog postrojenja ili vazduhoplova nijesu u skladu s verifikovanim izvještajem iz stava 1 ovog zakona, Ministarstvo će sljedeće kalendarske godine, predmetnom operateru stacionarnog postrojenja ili operatoru vazduhoplova dodijeliti umanjen odnosno uvećan iznos emisionih kredita za iznos razlike u odnosu na količinu emisionih kredita koji su upisani u Registar iz člana 26 stav 5 ovog zakona.

Izuzetno od stava 6 ovog člana, operateru stacionarnog postrojenja iz člana 25 stav 1 ovog zakona iznos emisionih kredita koje je dužan obezbijediti sljedeće kalendarske godine u skladu sa članom 24 stav 2 ovog zakona umanjuje se odnosno uvećava za iznos razlike emisionih kredita utvrđen provjerom iz stava 5 ovog člana.

Oblik i sadržaj izvještaja i način verifikacije iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo, na osnovu mišljenja organa uprave i Agencije za civilno vazduhoplovstvo.

Za poslove odobravanja planova praćenja iz stacionarnih postrojenja iz člana 30 ovog zakona, izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja i izvještaja o verifikaciji iz stava 1 ovog člana organ uprave može koristiti elektronsku programsku opremu (elektronska aplikacija) koja omogućava elektronski unos, obradu i prikazivanje podataka.

Verifikacija izvještaja

Član 34

Verifikacija izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte vrši se radi obezbjeđenja i kontrole kvaliteta podataka a u cilju poboljšanja praćenja i izvještavanja o emisijama.

Verifikaciju izvještaja o emisiji gasova sa efektom staklene bašte može da vrši samo akreditovano domaće ili strano pravno lice koje ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme za verifikaciju izvještaja.

Izvještaj o verifikaciji emisija gasova sa efektom staklene bašte, pravno lice iz stava 2 ovog člana dostavlja operatoru stacionarnog postrojenja odnosno operateru vazduhoplova.

Ako se pri verifikaciji izvještaja o emisijama ustanove bitna odstupanja u odnosu na odobreni plan praćenja, verifikator prekida verifikaciju i može predložiti operateru stacionarnog postrojenja, odnosno operateru vazduhoplova izmjenu plana praćenja u skladu sa ovim zakonom.

Operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova dužni su da izmijene plan praćenja i dostave ga organu uprave na odobrenje u skladu s članom 30 ovog zakona.

Ako plan praćenja iz stava 4 ovog člana organ uprave primi do 31. decembra tekuće godine, primjenjuje se postupak iz člana 23 odnosno 31 ovog zakona.

Ako plan praćenja iz stava 4 ovog člana organ uprave primi nakon 31. decembra tekuće godine, organ uprave vrši konzervativnu procjenu emisija iz stacionarnog postrojenja ili vazduhoplova i po potrebi verifikuje izvještaj o emisijama o trošku operatera stacionarnog postrojenja odnosno operatora vazduhoplova.

Konzervativna procjena

Član 35

Ako operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova ne dostavi verifikovani izvještaj o nivoima emisija gasova sa efektom staklene bašte u roku utvrđenom u članu 33 stav 1 ovog zakona, odnosno ako taj izvještaj nije sačinjen ili nije verifikovan u skladu sa odredbama ovog zakona, organ uprave će izvršiti konzervativnu procjenu nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte, koja zamjenjuje verifikovani izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Troškove izrade procjene iz stava 1 ovog člana, snosi operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova.

Procedure i način vršenja konzervativne procjene propisuje Ministarstvo.

Nezavisnost verifikatora

Član 36

Verifikator je u obavljanju aktivnosti verifikacije nezavisan od operatera stacionarnog postrojenja odnosno operatera vazduhoplova.

Kako bi se osigurale nezavisnost i nepristranost, verifikator ili bilo koji dio istog pravnog lica ne može biti operater stacionarnog postrojenja odnosno operater vazduhoplova, vlasnik operatera ili operatera vazduhoplova ili u vlasništvu operatera ili operatera vazduhoplova, niti može s operaterom stacionarnog postrojenja ili operaterom vazduhoplova biti u bilo kakvim odnosima koji bi mogli uticati na njegovu nezavisnost i nepristranost.

Verifikator je nezavisan i u odnosu na tijela koja trguju emisionim kreditima u okviru sistema trgovanja emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Verifikator ne obavlja aktivnosti verifikacije za operatera stacionarnog postrojenja odnosno operatera vazduhoplova koji predstavlja neprihvatljiv rizik za njegovu nepristranost ili za njega stvara sukob interesa.

Verifikator u verifikaciju izvještaja operatera stacionarnog postrojenja odnosno operatera vazduhoplova ne uključuje osoblje niti spoljne saradnike čiji bi rad doveo do stvarnog ili potencijalnog sukoba interesa.

Verifikator osigurava i da aktivnosti osoblja ili organizacija ne utiču na povjerljivost, objektivnost, nezavisnost i nepristranost verifikacije.

Pravno lice koje je izradilo izvještaj o emisijama ili plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte za određeno stacionarno postrojenje ili operatera vazduhoplova ne može vršiti verifikaciju izvještaja za to postrojenje ili operatera vazduhoplova.

Bliže uslove koje u pogledu kadra i opreme, treba da ispunjava verifikator propisuje Ministarstvo.

Akreditacija verifikatora

Član 37

Akreditaciono tijelo Crne Gore (u daljem tekstu: Akreditaciono tijelo) po propisanoj proceduri, akredituje domaće pravno lice koje ispunjava propisane uslove za verifikatora.

Bliže uslove koje u pogledu kadra i opreme, treba da ispunjava pravno lice iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Zahtjev za akreditaciju

Član 38

Uz zahtjev za akreditaciju, podnosilac dostavlja dokumentaciju propisanu zakonom kojim se uređuje akreditacija i drugim opštim aktima Akreditacionog tijela, kao i podatke relevantne za: ocjenu kompetentnosti za sprovođenje verifikacije, ocjenu postupka verifikacije kao i utvrđivanje ispunjenosti uslova za verifikatore iz propisa donijetog na osnovu ovog zakona.

Ministarstvo propisuje dodatne kriterijume za ocjenu kompetentnosti za sprovođenje verifikacije, ocjenu postupka verifikacije kao i utvrđivanje ispunjenosti uslova za verifikatore.

Ocjenjivanje verifikatora

Član 39

U postupku akreditacije, kao i u postupku nadzora nad radom akreditovanih verifikatora, Akreditaciono tijelo ocenjuje:

- 1) ispunjenost uslova propisanih zakonom kojim se uređuje akreditacija;
- 2) ispunjenost uslova propisanih ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona;
- 3) kompetentnost za vršenje verifikacije u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona;
- 4) ispunjenost uslova propisanih harmonizovanim međunarodnim standardima akreditacije;
- 5) da li se verifikacija vrši u skladu s ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona.

Na pitanja akreditacije koja nisu posebno uređena ovim zakonom, primenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje akreditacija i drugih opštih akata Akreditacionog tijela, odnosno pravila akreditacije koje objavljuje Akreditaciono tijelo.

Nadzor nad radom verifikatora

Član 40

Akreditaciono tijelo vrši nadzor nad radom verifikatora u skladu sa godišnjim programom nadzora za narednu godinu i dostavlja Ministarstvu izvještaj o realizaciji nadzora do 1. juna tekuće za prethodnu godinu.

Program nadzora nad radom verifikatora sadrži popis verifikatora koje je akreditovalo i koji su ga obavijestili da nameravaju da sprovedu verifikaciju.

Ministarstvo propisuje formu i sadržaj izveštaja iz stava 1 ovog člana.

Administrativne mjere i obavještanje o obimu akreditacije verifikatora

Član 41

Akreditaciono tijelo može da suspenduje, povuče ili smanji obim akreditacije verifikatora ako verifikator ne ispunjava uslove propisane ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje akreditacija.

Akreditaciono tijelo suspenduje akreditaciju ili smanjuje obim akreditacije ako je verifikator:

- 1) ozbiljno prekršio zahtjeve propisane ovim zakonom;
- 2) uporno i u više navrata nije ispunjavao zahtjeve iz ovog zakona; i/ili
- 3) prekršio zahtjeve propisane zakonom kojim se uređuje akreditacija i uslove iz pravila akreditacije i drugih akata Akreditacionog tijela;

Akreditaciono tijelo povlači akreditaciju, ako:

- 1) verifikator nije otklonio uzroke zbog kojih je donešena odluka o suspenziji akreditacije;
- 2) je verifikator namjerno dao pogrešne informacije ili prikrio informacije od značaja za akreditaciju;
- 3) je član najvišeg rukovodstva verifikatora oglašen krivim za prevaru.

Protiv odluke Akreditacionog tijela o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije u skladu sa st. 2 i 3 može se podnijeti žalba Akreditacionom tijelu u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje oblast akreditacije.

Akreditaciono tijelo obavještava Ministarstvo o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije verifikatora, odnosno o prekidu suspenzije ili promjeni odluke o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije na osnovu žalbe.

Organ uprave svake godine Akreditacionom tijelu dostavlja informacije o:

- 1) rezultatima provjere izveštaja operatera i izveštaja o verifikaciji, posebno o utvrđenim neusaglašenostima verifikatora;
- 2) relevantnim rezultatima inspekcijskih pregleda operatera koji sadrže utvrđenu neusaglašenost verifikatora;
- 3) rezultatima ocjenjivanja interne verifikacione dokumentacije verifikatora.

Prigovor na rad verifikatora

Član 42

Ministarstvo, organ uprave, operater ili druga zainteresovana strana može da uputi prigovor na rad verifikatora Akreditacionom tijelu.

Ako Akreditaciono tijelo od zainteresiranih strana primi prigovor koji se odnosi na rad verifikatora, Akreditaciono tijelo u razumnom roku, ali ne kasnije od tri mjeseca od datuma prijema prigovora:

- 1) odlučuje o osnovanosti prigovora;
- 2) obezbeđuje da predmetni verifikator dobije mogućnost da iznese svoje primjedbe;
- 3) preduzima odgovarajuće mjere za rješavanje prigovora;
- 4) evidentira prigovor i preduzete mjere; i
- 5) odgovara na prigovor.

Upravljanje, kontrola i evidencija podataka

Član 43

Operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova, dužan je da uspostavi evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Operater iz stava 1 ovog člana obavezan je da dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte čuva najmanje deset godina.

Operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova, dužan je da redovno prikuplja i vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja, odnosno planom praćenja emisije vazduhoplova.

Bliže uslove koje u pogledu upravljanja, kontrole i evidencije podatka, treba da ispunjava operater postrojenja i vazduhoplova propisuje Ministarstvo.

V. SISTEM ZA PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE O EMISIJAMA GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE NA NACIONALNOM NIVOU, UBLAŽAVANJU KLIMATSKIH PROMJENA I PRILAGOĐAVANJU NA KLIMATSKE PROMJENE

Sistem inventara gasova sa efektom staklene bašte i Sistem za politike, mjere i projekcije emisija gasova sa efektom staklene bašte i mjere za prilagođavanje na klimatske promjene

Član 44

U cilju obezbjeđenja pravovremenosti, transparentnosti, tačnosti, dosljednosti, uporedivosti i potpunosti informacija o emisijama i inventaru gasova sa efektom staklene bašte uspostavlja se sistem inventara gasova sa efektom staklene bašte.

U cilju obezbjeđenja pravovremenosti, transparentnosti, tačnosti, dosljednosti, uporedivosti i potpunosti informacija o politikama, mjerama i projekcijama, uspostavlja se, održava i kontinuirano unapređuje sistem za politike, mjere i projekcije emisija gasova sa efektom staklene bašte i mjere za prilagođavanje na klimatske promjene.

Sistemi iz st. 1 i 2 ovog člana podrazumijevu institucionalne, pravne i proceduralne mehanizme za izvještavanje o inventaru emisija, politikama, mjerama i projekcijama antropogenih emisija.

Organi državne uprave, organi lokalne uprave i druga pravna lica, nadležni za poslove zaštite životne sredine dužni su da vrše procjenu efekata politika i mjera na nivo emisija gasova sa efektom staklene bašte iz svoje nadležnosti i o njima izvještavaju Ministarstvo.

Način funkcionisanja sistema iz st. 1 i 2 ovog člana uređuje se propisom Vlade.

Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 45

Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: inventar) izrađuje organ uprave primjenom metodologija dobre prakse koju je prihvatio Međuvladin panel za klimatske promjene (IPCC) i sa kojim se usaglasila Konferencija strana Pariskog sporazuma.

Izveštaj o inventaru izrađuje se do 31. decembra svake godine za period zaključno sa dvije godine koje prethode tekućoj godini.

Organ uprave izrađuje procijenjeni inventar do 15. jula svake godine za period zaključno sa godinom koja prethodi tekućoj godini.

Inventar i izveštaj o inventaru Ministarstvo dostavlja Sekretarijatu Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama (u daljem tekstu: UNFCCC), Sekretarijatu Energetske zajednice i Evropskoj komisiji do 15. marta i preliminarni izveštaj o inventaru do 15. januara svake godine.

Organi državne uprave i druga pravna lica koji upravljaju informacionim sistemima i bazama podataka nadležnim za poslova životne sredine, šumarstva, otpada, zaštite prirode, statistike, poljoprivrede, energetike, ekonomije, vodoprivrede, saobraćaja i prostornog planiranja kao i privredni subjekti koje sadrže podatke potrebne za izradu inventara dužni su da dostave podatke organu uprave u skladu sa godišnjim planom prikupljanja podataka za izradu inventara.

Subjekti iz stava 5 ovog člana dužni su da osiguraju kvalitet podataka i sprovode kontrolu kvaliteta istih.

Podaci za izradu inventara emisija prikupljaju se na osnovu godišnjeg plana prikupljanja podataka koji donosi Ministarstvo.

Na osnovu podataka iz inventara organ uprave priprema i druge izvještaje i dostavlja ih Ministarstvu odnosno relevantnim međunarodnim institucijama.

Radi unapređenja kvaliteta inventara organ uprave izrađuje plan obezbjeđenja kvaliteta i kontrole kvaliteta podataka i dostavlja ga Ministarstvu na saglasnost do 15. decembra tekuće godine.

Nacionalni sistem inventara, način izrade i sadržaj inventara i izvještaja o inventaru, listu gasova sa efektom staklene bašte, način verifikacije izvještaja, vrijednosti potencijala globalnog zagrijavanja za potrebe određivanja podataka iz inventara, godišnji plan prikupljanja podataka o djelatnostima po pojedinim sektorima i rokove za dostavljanje podataka, uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora, način proračuna emisija gasova sa efektom staklene bašte prema sektorima, način kontrole kvaliteta podataka, način i metodologiju praćenja i izvještavanja, uključujući sadržaj i format izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i uspostavljanje registra, odnosno sistema za izvještavanje se uređuje propisom Vlade.

Izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima

Član 46

U skladu sa obavezama koje proizilaze iz međunarodno potvrđenih ugovora u oblasti klimatskih promjena, Ministarstvo priprema Nacionalni izvještaj o klimatskim promjenama i Dvogodišnji izvještaj o transparentnosti.

Izvještaje iz stava 1 ovog člana na predlog Ministarstva usvaja Vlada.

Ministarstvo dostavlja izvještaje Sekretarijatu UNFCCC.

Izvještavanje o politikama i mjerama za ublažavanje klimatskih promjena

Član 47

Izvještavanje o sprovođenju Strategije i Akcionog plana iz člana 9 ovog zakona i politikama i mjerama za ublažavanje klimatskih promjena vrši se u skladu sa obavezama koje proizilaze iz Ugovora o energetske zajednici.

Nosilac izrade Izvještaja iz stava 1 ovog člana je Ministarstvo.

Izvještaj iz stava 1 ovog člana se izrađuje na svake dvije godine, počev od 15. marta 2026. godine i dostavlja Vladi na usvajanje.

Usvojeni izvještaj se dostavlja bez odlaganja Sekretarijatu energetske zajednice.

Izvještaj iz stava 1 ovog člana Ministarstvo objavljuje na svojoj internet stranici.

Način i metodologiju praćenja i izvještavanja, kao i sadržaj i format izvještaja iz stava 1 ovog člana uređuju se propisom Vlade.

Izrada projekcija nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 48

Projekcije antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora klasifikovanih po gasu ili grupi gasova izrađuje pravno lice koje ovlasti Ministarstvo.

Ovlašćenje iz stava 1 ovog člana, izdaje se pravnom licu koje ima iskustvo u izradi projekcija nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte na osnovu javnog poziva koji se raspisuje u skladu sa zakonom kojim se uređuju javne nabavke.

Projekcije iz stava 1 ovog člana se izrađuju na svake dvije godine.

Projekcije antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora klasifikovanih po gasu ili grupi gasova se dostavljaju Sekretarijatu energetske zajednice, počev od 15. marta 2025. godine i na svake dvije godine nakon toga.

Projekcije iz stava 1 ovog člana Ministarstvo objavljuje na svojoj internet stranici.

Način i metodologiju izrade projekcija emisija, format i sadržaj izvještaja o projekcijama, rokove za izradu i dostavljanje projekcija, objavljivanje projekcija i pratećih podataka uređuje se propisom Vlade.

Izveštavanje o sprovođenju Plana prilagođavanja i mjerama prilagođavanja na klimatske promjene

Član 49

Izveštavanje o sprovođenju Plana prilagođavanja iz člana 10 stav 5 i mjerama prilagođavanja na klimatske promjene vrši se u skladu sa odredbama Pariskog sporazuma koje definišu praćenje sprovođenja nacionalnih planova prilagođavanja i u skladu sa obavezama koje proizilaze iz Ugovora o energetske zajednici.

Nosilac izrade Izvještaja iz stava 1 ovog člana je Ministarstvo.

Izvještaj iz stava 1 ovog člana se izrađuje na svake dvije godine, počev od 15. marta 2026. godine i na predlog Ministarstva dostavlja Vladi na usvajanje.

Usvojeni izvještaj se dostavlja bez odlaganja Sekretarijatu energetske zajednice.

Način i metodologiju praćenja i izveštavanja, kao i format i sadržaj izvještaja iz stava 1 ovog člana uređuju se propisom Vlade.

Dostavljanje podataka za izradu izvještaja

Član 50

Organi državne uprave, organi lokalne uprave i nosioci javnih ovlašćenja nadležni za poslove hidrometeorologije, zaštite životne sredine, zaštite i spašavanja/smanjenja rizika od katastrofa, statistike, poljoprivrede, ribarstva, šumarstva, upravljanja otpadom, vodoprivrede, energetike, industrije, saobraćaja, infrastrukture, prostornog planiranja, zaštite prirode, mora, turizma, zdravlja, koji prikupljaju i/ili posjeduju podatke o djelatnostima po sektorima, u kojima se emituju ili uklanjaju gasovi sa efektom staklene bašte, mjerama za ublažavanje klimatskih promjena, projekcijama emisija sa efektom staklene bašte i mjerama za prilagođavanje klimatskim promjenama potrebne za izradu izvještaja iz čl. 47, 48 i 49 ovog zakona dužni su da te podatke dostave Ministarstvu.

Za poslove prikupljanja podataka, praćenja i pripreme izvještaja o mjerama za smanjenje emisija i povećanje ponora gasova sa efektom staklene bašte, projekcija emisija, kao i mjera za prilagođavanje klimatskim promjenama Ministarstvo može koristiti elektronsku programsku opremu (internet aplikaciju) koja omogućava elektronski unos, obradu i prikazivanje podataka.

Struktura, format, obim, postupak, način i rokovi dostavljanja podataka, metodologija za dostavljanje i vrste podataka iz st. 1 i 2 ovog člana uređuju se propisom Vlade.

Praćenje izveštavanja

Član 51

Za potrebe praćenja izrade izvještaja iz čl. 45, 46, 47, 48 i 49 ovog zakona, davanja mišljenja na ove izvještaje, učešće u reviziji ovih izvještaja uspostavlja se sistem za praćenje izveštavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte, politikama i mjerama za ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanja na klimatske promjene.

Poslove iz stava 1 ovog člana vrši Radna grupa za mitigaciju (ublažavanje) i adaptaciju (prilagođavanje) na klimatske promjene u okviru Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, osnovanog odlukom Vlade.

Članovi radne grupe iz stava 2 ovog člana imenuju se iz reda organa državne uprave nadležnih za pojedine sektore, lokalne uprave, naučnih, stručnih, javnih i drugih radnika, udruženja poslodavaca, predstavnika udruženja civilnog društva koje djeluju u oblasti klimatskih promjena, nezavisnih stručnjaka i predstavnika mladih.

Način rada i odlučivanja radne grupe kao i naknade za rad članova radne grupe uređuje se odlukom o osnivanju.

VI. GEOLOŠKO SKLADIŠTENJE

Geološko skladištenje ugljendioksida

Član 52

Geološko skladištenje ugljendioksida zabranjeno je na teritoriji Crne Gore, odnosno u njenim teritorijalnim vodama, vodnim tijelima, isključivoj ekonomskoj zoni i epikontinentalnom pojasu.

Širina epikontinentalnog pojasa utvrđuje se u skladu s Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravu mora (UNCLOS).

Zabrana iz stava 1 ovog člana odnosi se i na planirano geološko skladištenje ugljendioksida u količinama manjim od ukupno 100 kilotona koje se preduzima radi istraživanja, razvoja ili ispitivanja novih proizvoda i postupaka, skladištenje ugljendioksida u geoprostoru odnosno kompleksu za skladištenje, koji se većim dijelom nalazi izvan teritorije Crne Gore, odnosno njenih teritorijalnih voda, vodnih tijela, isključive ekonomske zone i epikontinentalnog pojasa, a koji zadire u navedena područja.

Prekogranični transport ugljendioksida radi skladištenja

Član 53

Prekogranični transport ugljendioksida, radi skladištenja može se vršiti preko teritorije Crne Gore ako postoji izgrađena infrastruktura za prekogranični transport ugljendioksida u skladu sa zakonom.

Pristup transportnoj mreži

Član 54

Operater industrijskog postrojenja ima pravo pristupa transportnoj mreži ugljendioksida radi prekograničnog skladištenja ugljendioksida.

Pristup transportnoj mreži ugljendioksida se odobrava na transparentan i nediskriminatoran način imajući u vidu:

- kapacitet transportne mreže koji je na raspolaganju ili će izvjesno biti na raspolaganju;
- procjena smanjenja emisija ugljendioksida koji se namjerava postići kaptazom i skladištenjem ugljendioksida u odnosu na ukupna obavezna smanjenja;
- obavezu odbijanja pristupa ukoliko postoje tehničke smetnje koje se ne mogu prevazići iz opravdanih razloga; i
- potrebu da se poštuju opravdani interesi i razumne potrebe operatera transportne mreže i svih drugih korisnika mreže i relevantnih pratećih pogona koji mogu biti pod uticajem odobrenja pristupa.

Operater transportne mreže može odbiti zahtjev za pristup mreži zbog nedostatka kapaciteta uz detaljno obrazloženje.

Operater transportne mreže koji je odbio zahtjev za pristup mreži zbog nedostatka kapaciteta ili nedostatka povezanosti sa određenim područjem dužan je da izvrši neophodna poboljšanja mreže ukoliko je to ekonomično ili ako je korisnik spreman da plati takva poboljšanja, pod uslovom da to neće izazvati negativan uticaj na bezbjednost transporta u pogledu očuvanja životne sredine.

Bliže uslove pristupa transportnoj mreži, postupak i kriterijume za prihvatanje tokova ugljendioksida propisuje Ministarstvo.

Rješavanje sporova

Član 55

Sporove u vezi sa pristupom transportnim mrežama i geoprostorima za skladištenje ugljendioksida van Crne Gore rješava nezavisno tijelo koje ima pristup svim relevantnim informacijama vodeći računa o kriterijumima iz člana 3 ovog zakona i broju stranaka koje mogu biti uključene u pregovore o pristupu.

Prekogranični sporovi iz stava 1 ovog člana rješavaju se prema važećem pravu države koja ima jurisdikciju nad transportnom mrežom ili geoprostorom za skladištenje ugljendioksida.

Ako jurisdikciju nad transportnom mrežom ili geoprostorom za skladištenje ugljendioksida ima više država, neophodno je obezbijediti učešće i saradnju svih zainteresovanih strana.

Skladištenje ugljendioksida kod termoenergetskih objekata

Član 56

Privredna društva koja proizvode električnu energiju u termoenergetskom postrojenju sa izlaznom snagom od 300 MW i više, dužna su da izrade studiju o kaptazi i zbrinjavanju ugljendioksida.

Studija iz stava 1 ovog člana sadrži: način zbrinjavanja, mjesto gdje će se skladištiti ugljendioksid, tehničku i ekonomsku opravdanost izgradnje infrastrukture za transport ugljendioksida i opis uređaja za kaptazu.

Ako studija iz stava 1 ovog člana pokaže da postoji odgovarajući geoprostor za prekogranično skladištenje ugljendioksida i da je izgradnja objekata, uređaja i opreme za kaptazu i prekogranični transport ugljendioksida ekonomski opravdana, operater termoenergetskog postrojenja dužan je da predvidi odgovarajući prostor za opremu za kaptazu i komprimovanje ugljendioksida.

Studija iz stava 1 ovog člana sastavni je dio elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu i odobrava se u skladu sa posebnim zakonom.

VII. ZAŠTITA OZONSKOG OMOTAČA

Zaštita ozonskog omotača

Član 57

Proizvodnju, stavljanje u promet, upotrebu, izvoz i uvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte i opreme i proizvoda koji ih sadrže ili su pomoću tih supstanci i gasova proizvedeni, postupno smanjivanje potrošnje tih supstanci i gasova, opreme i proizvoda, način određivanja godišnjih kvota za uvoz i njihovog isključivanja iz upotrebe, kao i izuzeća od ograničenja uvoza za posebne namjene, propisuje Vlada.

Propisom iz stava 1 ovog člana uređuje se i postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanim gasovima sa efektom staklene bašte, postupanje i sa opremom i proizvodima koji ih sadrže ili su pomoću tih supstanci i gasova proizvedeni, postupanje sa tim supstancama i gasovima nakon prestanka upotrebe proizvoda koji ih sadrže, način njihovog prikupljanja, korišćenja, reciklaže, regeneracije, trajnog odlaganja i uništavanja, provjere curenja, označavanje supstanci i gasova, opreme i proizvoda, izvještavanje, vođenje evidencije i mrežnih aplikacija o njihovoj potrošnji, upotrebi, uvozu, izvozu, stavljanju u promet, način obračuna troškova prikupljanja reciklaže i regeneracije supstanci i gasova.

Uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte vrši se samo na osnovu dozvole organa uprave.

Bliži način i potrebnu dokumentaciju za izdavanje dozvole iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Obaveze pravnih lica i preduzetnika

Član 58

Djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili fluorovane gasove sa efektom staklene bašte mogu da obavljaju pravna lica i preduzetnici na osnovu dozvole organa uprave.

Dozvola se izdaje na period od pet godina.

Prikupljene supstance koje oštećuju ozonski omotač i fluorovane gasove sa efektom staklene bašte koje se ne mogu reciklirati u postupku održavanja i/ili popravke proizvoda i opreme i koje su prikupljene pri isključivanju proizvoda i opreme iz upotrebe predaju se pravnom licu koje ima dozvolu organa uprave za obavljanje djelatnosti rekuperacije, reciklaže i/ili regeneracije supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte.

Dozvola iz stava 4 ovog člana se izdaje na period od 5 godina.

O izdatim dozvolama iz st. 1 i 3 ovog člana organ uprave vodi evidenciju.

Bliži način, uslove i potrebnu dokumentaciju za izdavanje dozvola iz st. 1 i 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Stručno osposobljavanje

Član 59

Lice koje obavlja djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke, provjere curenja, kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač i fluorovane gasove sa efektom staklene bašte dužno je završiti obuku i položiti stručni ispit za obavljanje navedenih djelatnosti na način i prema programu stručnog osposobljavanja (u dalje tekstu: Program).

Troškove organizacije obuke i polaganja stručnog ispita plaća polaznik obuke.

Sprovođenje programa obuke i stručnog ispita može da vrši pravno lice koja ispunjava propisane uslove u pogledu kadrova, opreme i prostora.

Ispunjenost uslova iz stava 3 ovog člana utvrđuje i saglasnost za sprovođenje Programa izdaje organ uprave.

Saglasnost iz stava 4 ovog člana izdaje se na period od pet godina.

Organ uprave će oduzeti saglasnost iz stava 5 ovog člana ako je izdata na osnovu neistinitih i netačnih podataka, ako pravno lice prestane da ispunjava propisane uslove, odnosno ako se obuka ne sprovedi prema programu iz stava 1 ovog člana.

Potvrdu o završenoj obuci i položenom stručnom ispitu izdaje pravno lice iz stava 3 ovog člana.

Organ uprave izdaje Uvjerenje o stručnoj osposobljenosti lica iz stava 1 ovog člana na osnovu potvrde iz stava 7 ovog člana.

O izdatim uvjerenjima iz stava 8 ovog člana organ uprave vodi evidenciju.

Evidenciju pravnih lica za sprovođenje programa obuke i polaganja stručnog ispita vodi organ uprave.

Sadržaj Programa iz stava 1 ovog člana, trajanje, uslove za pohađanje programa, način polaganja stručnog ispita, uslove u pogledu kadrova, opreme i prostora, sastav komisije za polaganje ispita, dokumentacija koja se podnosi uz zahtjev za polaganje ispita, visinu troškova obuke i polaganja ispita, nivo stručnog osposobljavanja, uslove za izdavanje i produženje uvjerenja i obrazac istog propisuje Ministarstvo uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za poslove prosvjete.

Zabrane

Član 60

Zabranjuje se:

- 1) proizvodnja supstanci koje oštećuju ozonski omotač;
- 2) uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač, odnosno proizvoda koji sadrže supstance utvrđene Montrealskim protokolom o supstancama koje oštećuju ozonski omotač, iz zemalja, odnosno u zemlje koje nijesu potpisnice protokola;
- 3) uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte bez dozvole organa uprave;
- 4) uvoz i stavljanje u promet novih i korišćenih proizvoda i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili je pomoću njih proizvedena;
- 5) ispuštanje supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte u životnu sredinu;
- 6) punjenje sistema koji koriste alternativne supstance supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 7) ispiranje supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 8) uvoz i stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte u cilindrima za jednokratnu upotrebu;
- 9) stavljanje u promet na malo supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte;
- 10) uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač.

Izuzetno od stava 1 tačka 10 ovog člana uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač dozvoljen je kada ove supstance potiču iz postrojenja za regeneraciju.

Osim zabrana iz stava 1 ovog člana propisom Vlade mogu se utvrditi i druge zabrane i rokove za njihovo stupanja na snagu koji se odnose na proizvodnju, stavljanje u promet, upotrebu, izvoz i uvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte i opreme i proizvoda koji ih sadrže ili su pomoću tih supstanci proizvedeni.

VIII. FINANSIRANJE

Sredstva za finansiranje zaštite od negativnog uticaja klimatskih promjena

Član 61

Sredstva za finansiranje zaštite od negativnog uticaja klimatskih promjena, zaštite ozonskog omotača, ublažavanja klimatskih promjena i prilagođavanja klimatskim promjenama obezbjeđuju se u državnom budžetu Crne Gore, budžetima jedinica lokalne samouprave, kao i iz drugih izvora, u skladu sa odredbama ovoga zakona.

Sredstva iz stava 1 ovog člana koriste se za finansiranje:

- 1) obaveza prema međunarodnim ugovorima;
- 2) mjera i programa za ublažavanje klimatskih promjena;
- 3) mjera i programa za prilagođavanje na klimatske promjene;
- 4) mjera i programa za zaštitu ozonskog omotača;
- 5) istraživanja i razvoja u oblasti izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 6) stručnih i naučnih istraživanja potrebnih za ostvarivanje ciljeva ovoga zakona.

Drugi izvori iz stava 1 ovog člana su: donacije, zajmovi, sredstva državne podrške, sredstva međunarodne pomoći, sredstva stranih ulaganja namijenjenih za zaštitu ozonskog omotača, ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje na klimatske promjene.

Sredstva od prodaje emisionih kredita

Član 62

Finansijska sredstva prikupljena od prodaje emisionih kredita putem javne aukcije, uplaćuju se na poseban račun Fonda za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu: Eko-fond), uspostavljenog posebnim propisom.

Izuzetno od stava 1 ovoga člana, 5% finansijskih sredstava dobijenih od prodaje emisionih kredita putem javne aukcije uplaćuju se u državni budžet Crne Gore za pokrivanje troškova administracije sistema trgovanja emisijama, za upravne poslove, poslove funkcionisanja Registra, aukcionara, nacionalnog sistema za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte, drugih administrativnih i stručnih poslova kao i aktivnosti vezanih za ublažavanje klimatskih promjena.

Eko-naknade

Član 63

Eko-naknade su naknade zbog štetnog uticaja na ozonski omotač koje se plaćaju po principu "zagađivač plaća".

Pravna lica koja uvoze supstance koje oštećuju ozonski omotač i/ili alternativne supstance dužna su da plaćaju eko-naknade iz stava 1 ovog člana.

Finansijska sredstva prikupljena od naplate eko-naknada, uplaćuju se na poseban račun Eko-fonda.

Visinu, način obračuna i plaćanja naknada iz stava 2 ovog člana utvrđuje Vlada.

Raspolaganje sredstvima

Član 64

Finansijskim sredstvima iz člana 62 ovog zakona raspolaže se u skladu sa Planom korišćenja sredstava (u daljem tekstu: Plan), na osnovu javnog konkursa za dodjelu sredstava.

Javni konkurs se objavljuje jednom godišnje na osnovu godišnjeg programa raspisivanja javnih konkursa, koji donosi Eko-fond.

Izuzetno, u pojedinačnim slučajevima, sredstva iz stava 1 ovog člana mogu se dodijeliti i bez javnog konkursa na osnovu Odluke Vlade.

Ministarstvo sačinjava Plan iz stava 1 ovog člana u saradnji s organima državne uprave nadležnim za oblasti: prirode, energetike, industrije, saobraćaja, poljoprivrede, šumarstva, turizma, zaštite i spašavanja/smanjenja rizika od katastrofa i Eko-fonda.

Plan iz stava 2 ovog člana donosi Vlada za period od pet godina.

Godišnji program rada i finansijski plan Eko-fonda usklađuje se s Planom iz stava 1 ovoga člana.

Fond dostavlja Ministarstvu izvještaj o korišćenju sredstava iz stava 1 ovog člana do 30. aprila tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu.

Izveštaj o korišćenju sredstava iz stava 7 ovoga člana Ministarstvo podnosi Vladi i Sekretarijatu energetske zajednice svake godine.

Javni konkurs

Član 65

Javni konkurs iz člana 64 stav 1 ovog zakona Eko-fond objavljuje na svojoj internet stranici i u jednom dnevnom štampanom mediju sa sjedištem u Crnoj Gori.

Radi ocjenjivanja prijava dostavljenih na konkurs, Eko fond obrazuje komisiju.

Komisija ima pet članova, i čine je 1 predstavnik Eko-fonda, 1 predstavnik Ministarstva i 3 predstavnika drugih organa državne uprave nadležnih za oblasti za koje je objavljen javni konkurs.

Za rad u komisiji članovima pripada naknada.

Eko-fond donosi odluku od odabiru korisnika i dodjeli sredstava na osnovu javnog konkursa, na predlog komisije.

Na odluku iz stava 5 ovog člana, korisnik može da podnese žalbu Ministarstvu, u roku od osam dana od dana dostavljanja odluke.

Odluku po žalbi Ministarstvo je dužno da donese, u roku od 15 dana od isteka roka za podnošenje žalbe.

Eko-fond zaključuje ugovor sa korisnikom na osnovu odluke iz st. 5 i 7 ovog člana.

Eko-fond obezbjeđuje internu kontrolu i reviziju tekućih i okončanih projekata u vezi namjenskog i zakonitog korišćenja sredstava u skladu sa zakonom kojim se uređuje sistem unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

Uslove i sadržaj javnog konkursa, sadržaj i izgled obrasca i način podnošenja prijava na javni konkurs, rok za podnošenje prijava na javni konkurs, sastav i uslove koje treba da ispunjavaju članovi komisije za ocjenjivanje prijava, naknade za rad članova komisije, zadatke komisije, kriterijume i postupak za vrednovanje projektnih prijava, uslove finansiranja projekata, uslove koje moraju ispunjavati korisnici sredstava, visinu sredstava koja se dodjeljuju, sadržaj ugovora o korišćenju sredstava, način praćenja realizacije projekata i izvještavanja korisnika o realizaciji istih i uslove obustavljanja dodjele sredstva, propisuje Ministarstvo.

Korisnici sredstava

Član 66

Sredstva iz člana 62 ovog zakona, mogu da koriste: državni organi, organi državne uprave, organi lokalne uprave, privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici, operativne jedinice, nevladine organizacije i građani (u daljem tekstu: korisnik).

Korisnik mora da ima sjedište, odnosno prebivalište u Crnoj Gori.

Namjena sredstava

Član 67

Finansijskim sredstvima iz člana 62 stav 1 ovog zakona finansiraju se mjere i projekti u oblasti klimatskih promjena i zaštite ozonskog omotača, a koriste se za sljedeće namjene:

- 1) smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz antropogenih izvora;
- 2) prilagođavanje na klimatske promjene u ranjivim sektorima;
- 3) finansiranje obnovljivih izvora energije radi ispunjenja ciljeva povećanja udjela obnovljivih izvora energije;
- 4) finansiranje povećanja zaliha ugljenika u šumama, održivog korišćenja šumskih resursa i drvnih proizvoda;
- 5) sprovođenje aktivnosti za smanjenje rizika od katastrofa koji nastaju kao posledica klimatskih promjena;
- 6) podsticanje prelaza na saobraćaj sa niskim emisijama i javne oblike prevoza;
- 7) finansiranje istraživanja i razvoja namijenjenih ublažavanju klimatskih promjena i prilagođavanju na klimatske promjene;
- 8) finansiranje istraživanja i razvoja u području energetske efikasnosti i čistih tehnologija uključujući oblast aeronautike i vazdušnog prevoza;

- 9) finansiranje istraživanja i razvoja u oblasti izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i izvještavanja iz sektora korišćenja zemljišta, promjene namjene zemljišta i šumarstva;
- 10) podsticanje mjera energetske efikasnosti u sektorima građevinarstva i uređenja prostora, industrije, saobraćaja i usluga;
- 11) podrška planiranju i sprovođenju procesa pravedne tranzicije;
- 12) obezbjeđivanje finansijske podrške za mjere koje doprinose smanjivanju energetske siromaštva;
- 13) finansiranje drugih mjera utvrđenih akcionim planovima za sprovođenje strateških dokumenata propisanih ovim zakonom.

IX. NADZOR

Organi koji vrše nadzor

Član 68

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona, vrši Ministarstvo i drugi organi državne uprave, u skladu sa zakonom.

Inspeksijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona vrši organ državne uprave nadležan za inspeksijske poslove preko nadležnih inspekcija, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor.

Obaveze i ovlašćenja ekološkog inspektora

Član 69

U vršenju poslova inspeksijskog nadzora ekološki inspektor kontroliše naročito:

- 1) da li je operater postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte pribavio dozvolu od organa uprave;
- 2) da li operater postrojenja ispunjava uslove utvrđene dozvolom;
- 3) da li je operater postrojenja promijenio tehničko-tehnološke karakteristike postrojenja, proširio postrojenje, povećao ili smanjio kapacitete, vrstu goriva, sirovine ili druge materije koje se koriste u postrojenju i ulaznu toplotnu snagu;
- 4) da li je operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova, uspostavio evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 5) da li operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte čuva najmanje deset godina;
- 6) da li operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova, redovno vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja, odnosno planom praćenja vazduhoplova;
- 7) postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanim gasovima i proizvodima koji sadrže te supstance i gasove ili su pomoću njih proizvedeni;
- 8) da li se uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova vrši na osnovu dozvole organa uprave;
- 9) da li se djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili fluorovane gasove obavlja uz dozvolu organa uprave;
- 10) da li se djelatnost rekuperacije, reciklaže i/ili regeneracije supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova obavlja uz dozvolu organa uprave;
- 11) da li su lica koja obavljaju djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke, provjere curenja, kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili fluorovane gasove završila obuku i položila stručni ispit za obavljanje navedenih djelatnosti.

U vršenju poslova ekološki inspektor je obavezan da:

- 1) zabrani djelatnost postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte ako se utvrdi da se djelatnost obavlja bez dozvole organa uprave;
- 2) naredi operateru postrojenja koji obavlja djelatnost kojom se ispuštaju emisije gasova sa efektom staklene bašte da podnese zahtjev za dobijanje dozvole za emitovanje emisija gasova sa efektom staklene bašte, ukoliko isti nije dostavljen;

- 3) naredi operateru postrojenja, odnosno operateru vazduhoplova da vrši monitoring emisija gasova sa efektom staklene bašte na način utvrđen planom praćenja;
- 4) naredi operateru stacionarnog postrojenja, odnosno operateru vazduhoplova, da uspostavi evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 5) naredi operateru stacionarnog postrojenja, odnosno operateru vazduhoplova da čuva dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte najmanje deset godina;
- 6) naredi operateru stacionarnog postrojenja, odnosno operateru vazduhoplova, da redovno vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja, odnosno planom praćenja vazduhoplova;
- 7) zabrani postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanim gasovima i proizvodima i opremom koji sadrže te supstance i gasove ili su pomoću njih proizvedeni, suprotno ovom zakonu.
- 8) zabrani proizvodnja supstanci koje oštećuju ozonski omotač;
- 9) zabrani uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova bez dozvole organa uprave;
- 10) zabrani uvoz i stavljanje u promet novih i korišćenih proizvoda i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili je pomoću njih proizvedena;
- 11) zabrani ispuštanje supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova u životnu sredinu;
- 12) zabrani punjenje sistema koji koriste fluorovane gasove supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 13) zabrani ispiranje supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 14) zabrani uvoz i stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova u cilindrima za jednokratnu upotrebu;
- 15) zabrani stavljanje u promet na malo supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova;
- 16) zabrani uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač.
- 17) zabrani djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke, provjere curenja, kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili fluorovane gasove licima koja nijesu završila obuku i položiti stručni ispit za obavljanje navedenih djelatnosti na način i prema programu stručnog osposobljavanja.

Obaveze i ovlašćenja tržišnog inspektora

Član 70

U vršenju inspeksijskog nadzora, pored ovlašćenja utvrđenih zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor i drugim posebnim zakonima, tržišni inspektor ima obavezu i ovlašćenje da:

- 1) utvrdi da li je prodavac koji stavlja u promet ili iznajmljuje nova putnička vozila na mjestu prodaje, odnosno iznajmljivanja na jasno vidljiv način učinio dostupnim informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida za svaki model novog putničkog vozila;
- 2) utvrdi da li je pravno lice i preduzetnik koji stavlja u promet ili iznajmljuje nova putnička vozila o svom trošku obezbijedio vodič o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida;
- 3) utvrdi da li je pravno lice i preduzetnik koji stavlja u promet ili iznajmljuje nova putnička vozila obezbijedio da sva promotivna literatura sadrži podatke o potrošnji goriva i emisiji ugljendioksida modela novog putničkog vozila na koje se odnosi;
- 4) utvrdi da li su prisutne oznake, simboli ili natpisi koji se odnose na potrošnju goriva ili emisiju ugljendioksida na oznakama (naljepnicama) na vozilima, posterima ili displejima istaknutim na mjestima prodaje ili vodičima o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida ili u drugoj promotivnoj literaturi i materijalima koji mogu dovesti u zabunu potencijalne kupce modela novih putničkih automobila;
- 5) naredi da informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida budu dostupne na mjestu prodaje za svaki model putničkog vozila, na propisan način.

X. KAZNENE ODREDBE

Prekršajne odredbe

Član 71

Novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 40.000 eura kazniće se pravno lice ako:

- 1) obavlja djelatnost kojom se ispuštaju emisije gasova sa efektom staklene bašte bez dozvole (član 15 stav 1);
- 2) u roku od 60 dana prije nastanka promjene ne obavijesti organ uprave o planiranim promjenama koje se odnose na tehničko-tehnološke karakteristike postrojenja, proširenje postrojenja, povećanje ili smanjenje kapaciteta, vrste goriva, sirovine i druge materije koje se koriste u postrojenju, ulaznu toplotnu snagu, ovlašćena lica i adresu sjedišta operatera (član 20 stav 1);
- 3) ne sačini plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova u roku od 60 dana od dana dobijanja operativne licence a prije početka vršenja aktivnosti (član 22 stav 1);
- 4) ne dostavi plan praćenja vazduhoplova organu uprave na saglasnost (član 22 stav 2);
- 6) na mjestu prodaje odnosno iznajmljivanja novog putničkog vozila ne učini dostupnim informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida za svaki model putničkog vozila (član 27 stav 1);
- 7) ne ustupi primjerak vodiča licima koja kupuju, odnosno iznajmljuju vozila, bez naknade (član 27 stav 4);
- 8) o predlozima za izmjenu plana praćenja bez odlaganja ne obavijesti organ uprave (član 31 stav 2);
- 9) ne dostavi organu uprave izmijenjeni plan praćenja sa pratećom dokumentacijom do 31. decembra tekuće godine (član 31 stav 4);
- 10) izmijenjeni plan praćenja sa pratećom dokumentacijom bez odlaganja dostavi na odobrenje organu uprave (član 31 stav 5);
- 11) nakon dobijanja odobrenja, operator ne koristi samo one podatke koji se odnose na izmijenjeni plan praćenja i ne sprovodi cjelokupno praćenje i izvještavanje koristeći samo izmijenjeni plan praćenja od datuma od kojeg je primjenjiva ta verzija plana praćenja (član 31 stav 9);
- 12) ne vodi evidenciju o svim izmjenama plana praćenja (član 31 stav 10);
- 13) ne obavijesti organ uprave bez odlaganja o prekoračenju praga emisija ugljendioksida (član 32 stav 4);
- 14) ne dostavi organu uprave na odobrenje bez nepotrebnog odlaganja značajnu izmjenu plana praćenja (član 32 stav 5);
- 15) ne dostavi organu uprave verifikovani izvještaj u propisanom roku (član 33 st. 1, 2 i 3);
- 16) ne dostavi organu uprave izmijenjeni plan praćenja na odobrenje (član 34 stav 5);
- 17) ne uspostavi evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte (član 43 stav 1);
- 18) ne čuva dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte najmanje deset godina (član 43 stav 2);
- 19) redovno ne vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja, odnosno planom praćenja vazduhoplova (član 43 stav 3);
- 20) ne dostavi organu uprave podatke za izradu inventara gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa članom 45 ovog zakona (član 45 st. 5 i 10);
- 21) obavlja geološko skladištenje ugljendioksida (član 52 st. 1 i 3);
- 22) ne izvrši neophodna poboljšanja transportne mreže ugljendioksida ukoliko je to ekonomično ili ako je korisnik spreman da plati takva poboljšanja (član 54 stav 4);
- 23) ne predvidi odgovarajući prostor za opremu za kaptazu i komprimovanje ugljendioksida (član 56 stav 3);
- 24) nema stručno osposobljeni kadar za obavljanje poslova iz člana 56 stav 1 ovog zakona (član 57 stav 3);
- 25) ispušta supstance koje oštećuju ozonski omotač i alternativne supstance u životnu sredinu (član 60 stav 1 tačka 5);
- 26) ne dostavi Ministarstvu izvještaj o korišćenju sredstava do 30. aprila tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu (član 64 stav 7).

Za prekršaje iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 4.000 eura.

Za prekršaje iz stava 1 ovog člana kazniće se i preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 12.000 eura.

Za prekršaje iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 4.000 eura.

Novčane kazne za organ i odgovorno lice

Član 72

Novčanom kaznom od 30 do 2.000 eura kazniće se za prekršaj odgovorno lice u organu državne uprave, organu lokalne uprave i nosiocu javnih ovlašćenja, ako:

- 1) u roku od najviše 30 dana od prijema pozitivnog mišljenja organa uprave iz člana 16 ovog zakona, ne izda dozvolu (član 18 stav 1);
- 2) u roku od 30 dana od prijema pozitivnog mišljenja Agencije, ne izda saglasnost na plan praćenja (član 23 stav 3);
- 3) do 1. juna tekuće godine Ministarstvu ne dostavi izvještaj o nadzoru nad radom verifikatora za prethodnu godinu (član 40 stav 1);
- 4) ne obavijesti Ministarstvo o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije verifikatora odnosno o prekidu suspenzije ili promjeni odluke o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije na osnovu žalbe (član 41 stav 5).
- 5) ne dostavi Akreditacionom tijelu informacije utvrđene u članu 41 stav 6.
- 6) ne dostavi organu uprave podatke za izradu inventara gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa članom 45 ovog zakona (član 45 st. 5 i 10);
- 7) ne dostavi organu uprave podatke za izradu izvještaja iz čl. 9 stav 4, 46, 47, 48 i 49 ovog zakona (član 50 st. 1 i 2);

XI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Podzakonski akti

Član 73

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od 18 mjeseci od stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se Uredba o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama ("Službeni list CG", broj 079/21), Uredba o vazduhoplovnim aktivnostima za koje se ne dostavlja plan praćenja ("Službeni list CG", broj 077/21), Uredba o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove s efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte ("Službeni list CG", broj 08/20), Pravilnik o sadržaju plana praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja ("Službeni list CG", broj 010/22), Pravilnik o programu stručnog osposobljavanja lica koja vrše djelatnost ugradnje, održavanja, popravke i/ili isključenja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili alternativne supstance ("Službeni list CG", broj 132/21), Pravilnik o bližem načinu i potrebnoj dokumentaciji za izdavanje dozvole za obavljanje djelatnosti ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili alternativne supstance ("Službeni list CG", br. 082/21), Pravilnik o obrascu dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte i načinu vođenja evidencije ("Službeni list CG", broj 013/21), Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte ("Službeni list Crne Gore", broj 013/21), Pravilnik o bližim uslovima pristupa mreži za transport ugljendioksida, postupku i kriterijumima za prihvatanje tokova ugljendioksida ("Službeni list CG", br. 012/21), Pravilnik o uslovima u pogledu kadra i opreme za pravno lice koje vrši verifikaciju izvještaja o emisiji gasova sa efektom staklene bašte ("Službeni list Crne Gore", broj 012/21), Pravilnik o bližem sadržaju oznaka, vodiča, postera, displeja i promotivne literature i materijala o potrošnji goriva i emisiji ugljendioksida iz novih putničkih vozila („Službeni list CG“, broj 113/20), Pravilnik o planu praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova ("Službeni list CG", broj 102/20), Pravilnik o bližem načinu i potrebnoj dokumentaciji za izdavanje dozvole za uvoz i/ili izvoz materija koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci ("Službeni list CG", broj 69/20), Pravilnik o načinu utvrđivanja obaveznih ciljeva

za smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte ("Službeni list CG", broj 57/20) i Pravilnik o načinu izrade i sadržaju inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte ("Službeni list CG", broj 55/20).

Započeti postupci

Član 74

Postupci koji su započeti do stupanja na snagu ovog zakona, okončaće se po propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Rok važenja dozvola

Član 75

Dozvole iz člana 15 stav 1 ovog izdate u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list CG", broj 73/19) važe do isteka roka važenja istih.

Operater postrojenja koji je do dana stupanja na snagu ovog zakona bez dozvole obavljao aktivnost, odnosno djelatnost koja dovodi do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da podnese zahtjev za izdavanje dozvole u skladu sa ovim zakonom u roku od 18 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operater vazduhoplova koji do dana stupanja na snagu ovog zakona bez saglasnosti na plana praćenja emisije vazduhoplova obavljao aktivnost, odnosno djelatnost koja dovodi do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da podnese na saglasnost plan praćenja emisije vazduhoplova u skladu sa ovim zakonom u roku od 18 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Lica koja su do stupanja na snagu ovog zakona završila obuku za pravilno rukovanje i servisiranje rashladnih i klima uređaja dužna su da polože stručni ispit iz člana 58 stav 1 ovog zakona u roku od 12 mjeseci od stupanja na snagu propisa iz člana 59 stav 11 ovog zakona.

Primjena pojedinih odredbi

Član 76

Odredbe čl. 53, 54 i 55 ovog zakona primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Prestanak važenja

Član 77

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list CG", broj 73/19) i član 77 stav 2 alineja 2 Zakona o životnoj sredini ("Službeni list CG", broj 52/16 i 73/19).

Stupanje na snagu

Član 78

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

*U ovaj zakon prenesene su:

- Regulatorna (EU) 2021/1119 Evropskog parlamenta i Savjeta od 30. juna 2021. godine o uspostavljanju okvira za postizanje klimatske neutralnosti i o izmjeni regulatorna (EZ) br. 401/2009 i (EU) 2018/1999 („Evropski zakon o klimi”);
- Implementaciona regulatorna Komisije (EU) 2020/2085 od 14. decembra 2020. godine o izmjeni i ispravci Implementacione regulatorne (EU) 2018/2066 o praćenju i izvještavanju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta;
- Implementaciona regulatorna Komisije (EU) 2020/2084 od 14. decembra 2020. godine o izmjeni i ispravljanju Implementacione regulatorne (EU) 2018/2067 o verifikaciji podataka i akreditaciji verifikatora u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta;

-
- Implementaciona regulativa Komisije (EU) 2020/1208 od 7. avgusta 2020. godine o strukturi, formatu, postupcima dostavljanja i reviziji informacija koje države članice dostavljaju u skladu s Regulativom (EU) 2018/1999 Evropskog parlamenta i Savjeta i o stavljanju van snage Implementacione regulative Komisije (EU) br. 749/2014;
 - Delegirana regulativa Komisije (EU) 2020/1044 od 8. maja 2020. godine o dopuni Regulative (EU) 2018/1999 Evropskog parlamenta i Savjeta u pogledu vrijednosti potencijala globalnog zagrijavanja i smjernica za inventare te u pogledu sistema inventara Unije i o stavljanju van snage Delegirane regulative Komisije (EU) br. 666/2014;
 - Implementaciona regulativa Komisije (EU) 2018/2067 od 19. decembra 2018. godine o verifikaciji podataka i akreditaciji verifikatora u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta;
 - Implementaciona regulativa Komisije (EU) 2018/2066 od 19. decembra 2018. godine o praćenju i izvještavanju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta i o izmjeni Regulative Komisije (EU) br. 601/2012;
 - Regulativa (EU) 2018/1999 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2018. godine o upravljanju energetsom unijom i djelovanjem u poblasti klime, izmjeni regulativa (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Evropskog parlamenta i Savjeta, direktiva Savjeta 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 te stavljanju van snage Regulative (EU) br. 525/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta;
 - Regulativa (EU) 2018/842 o obavezujućem godišnjem smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte u državama članicama od 2021. do 2030. godine koje doprinosi klimatskim aktivnostima za ispunjavanje obaveza iz Pariskog sporazuma;
 - Regulativa (EU) 2018/841 o uključivanju emisija gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja iz upotrebe zemljišta, promjene namjene zemljišta i šumarstva u okvir za klimatsku i energetska politiku do 2030. godine;
 - Regulativa (EU) br. 517/2014 Evropskog parlamenta i Savjeta od 16. aprila 2014. godine o fluoriranim gasovima sa efektom staklene bašte i stavljanju van snage Regulative (EZ) br. 842/2006;
 - Regulativa (EZ) br. 1005/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta od 16. septembra 2009. godine o supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
 - Direktiva 2009/31/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 23. aprila 2009. godine o geološkom skladištenju ugljendioksida i o izmjeni Direktive Savjeta 85/337/EEZ, Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 2000/60/EZ, 2001/80/EZ, 2004/35/EZ, 2006/12/EZ, 2008/1/EZ i Regulative (EZ) br. 1013/2006;
 - Direktiva 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. oktobra 2003. godine o uspostavljanju sistema trgovanja emisijama gasova sa efektom staklene bašte unutar Unije i o izmjeni Direktive Savjeta 96/61/EZ;
 - Direktiva 1999/94/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. decembra 1999. godine o dostupnosti podataka za potrošače o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ u vezi s prodajom novih putničkih automobila.